

kadı
burhaneddin
kitabı

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI NO: 217

01.09.2020 Tarih ve 2020/16/1 Numaralı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayın Kurulu Kararı ile 30.07.2020 Tarih ve 2020/1-7 Numaralı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yönetim Kurulu Kararına istinaden basımı uygun görülmüştür.

İNCELEME KOMİSYONU:

Prof. Dr. Alim YILDIZ

Prof. Dr. Ünal KILIÇ

Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz ÖKSÜZ

Sivas Cumhuriyet Üniv. İlahiyat Fak. İslam Tarihi ve Sanatları Böl. SİVAS

Sivas Cumhuriyet Üniv. İlahiyat Fak. İslam Tarihi ve Sanatları Böl. SİVAS

Tokat Gaziosmanpaşa Üniv. İlahiyat Fak. Türk İslam Edebiyatı Böl. TOKAT

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Kadı Burhaneddin Kitabı

ISBN

978-605-7902-37-5

Editörler

Doç. Dr. Yusuf Yıldırım

Doç. Dr. F. Ramazan Süer

Baskı

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Rektörlük Matbaası

Kapak ve İç Düzen

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Rektörlük Matbaası

Dağıtım

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas 2020

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

kadı burhaneddin kitabı

Yayına Hazırlayanlar
Doç. Dr. Yusuf Yıldırım
Doç. Dr. F. Ramazan Süer

SIVAS 2020

KADI BURHÂNEDDİN AHMED VE TÜRKÇE DÎVÂN'INDAKİ MÜZİKAL UNSURLAR

*Ahmet Hakkı Turabi**

ÖZET

Tarih araştırmalarında istifade edilen yardımcı bilim dallarından biri olan edebiyat, mûsikî tarihini aydınlatan önemli kaynaklara sahiptir. Bunlardan özellikle Dîvân edebiyatına ait olanlar, mûsikî tarihi açısından adeta bir hazinedir. Çünkü, yaşadıkları asrın ilmine ve sanatına kayıtsız kalmayan dîvân şairleri için müzik terminolojisi her dönemde vazgeçilmez bir malzeme olmuştur. Bu malzemeyi kendi sanat anlayışları ile yoğurarak mesnevî, gazel, murabba gibi nazım şekillerinde manzûmeler orta koyan dîvân sahipleri belki de farkında olmadan o dönemin mûsikî tarihinin yazılmasına katkıda bulunmuşlardır. Bu çalışmada, XIV. yüzyılda yaşamış olan Kadı Burhâneddin Ahmed'in *Dîvân'*ı makam, çalgı, mûsikîşinas isimleri ve müzikal kavramlar açısından taranarak değerlendirilmiştir. Mûsikî tarihinin karanlık sayılabilecek bir dönemde yazılmış olması sebebiyle yapılan taramalar ve değerlendirmeler bu döneme ışık tutması açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadı Burhâneddin, Dîvan Şiiri, Müzikal Unsurlar, XIV. Yüzyıl Mûsiki.

GİRİŞ

Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılışı ve Türkmen beylerinin bağımsızlıklarını ilan etmeleri ile başlayan Beylikler Dönemin'de hüküm süren Ertuna Beyliği'ne son vererek kendi adıyla anılan devleti kuran Kadı Burhâneddin'in 1345 yılında Kayseri'de doğduğu bilinmektedir.¹ Asıl adı Burhâneddin Ahmed olup dünyaya gelişinden kısa bir müddet sonra annesini kaybettiği ve küçük yaşta ilim tahsiline başlayarak kadı olan babası tarafından özenle yetiştirilmesi sonucunda henüz 21 yaşında iken kadılık

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk Din Mûsikîsi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi. e-mail: ahmethakki@marmara.edu.tr

Not: Bildirinin hazırlanmasındaki önemli katkılarından dolayı doktora öğrencim Fatma Zehra Karışman'a teşekkür ederim.

¹ Yaşar Yücel, *Kadı Burhâneddin Ahmed ve Devleti*, Sevinç Matbaası, Ankara 1983, s. 15.

makâmına tayin edildiği bilgisi kaynaklarda yer almaktadır.² Kadı Burhâneddin'in bu vazifesi esnasında Beyliğin içinde bulunduğu karışık dönemde öncelikle yaşanan sorunların nasıl aşılabileceğini tefekkür etmek üzere inzivaya çekildiği ve hadiseleri uzaktan izlediği, daha sonra ise siyâsete girme kararı alarak başarıyla sonuçlanan fiilî müdâhalelerinin ardından vezirlik makâmına getirildiği görülmektedir.³ Vezirliği sırasında halkın sıkıntılarına çare bulmak için büyük çaba gösteren Burhâneddin Ahmed onların sevgi, saygı ve güvenini kazanması hasebiyle yaşanan otorite boşluğunu doldurmak üzere halk meclisi tarafından nâib tayin edilmiştir.⁴ Bu dönemde onun niyâbetine karşı çıkanlarla savaşmak durumunda kalan Kadı Burhâneddin'in nüfuz sahibi olan tasavvuf ehlinin de desteğini aldığı, aleyhinde oluşturulan ittifakı büyük ölçüde bozarak en güçlü muhalifi ve rakibini bertaraf ettikten sonra saltanatını ilan ettiği bilinmektedir.⁵ Hükümdarlığı süresince de iç ve dış mücadelelerle uğraşan, merkezîyetçi devleti tahakkuk ettirmek için komşu beyliklerle münasebetler kuran, başarılı idari ve askeri faaliyetlerde bulunan Kadı Burhâneddin Ahmed 1398 yılında girdiği bir muharebe esnasında öldürülmüştür.⁶

Kadı Burhâneddin Ahmed'in yaşadığı XIV. yüzyılın, Türk dili ve kültürünün hâkim olduğu Anadolu topraklarında siyasi tarih açısından karışıklar içerisinde geçtiği bilinmekle birlikte bu coğrafyadaki beylik merkezlerinin, medreselerinde âlim ve sanatçıların yetiştiği önemli kültür merkezleri olduğu da görülmektedir.⁷ Bu asırda Anadolu insanının sosyal ve kültürel hayatını etkileyen en önemli faktörlerden biri olup bu etkisi edebiyata da yansıyan tasavvufun, dîvân edebiyatının temel kaynaklarından biri haline geldiği bilinmektedir.⁸

Edebî Şahsiyeti ve Tasavvufla İlgisi

Türkçe'nin edebî dil olarak önem kazandığı bu dönemde eserler veren Kadı Burhâneddin'in edebî kişiliği hakkında yeterli bilgi bulunmadığını dile getiren Ali Alpaslan, şiirlerinde dinî konuların yanı sıra tasavvufa da yer verdiğini belirttiği Kadı'yı eserlerinde yansıttığı duygu ve ıstırap yönüyle

² Ali Alpaslan, *Kadı Burhâneddin Dîvânı'ndan Seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları: 1000 Temel Eser Dizisi: 73, Ankara 1977, s. XVI; Yücel, s. 21.

³ Emine Nurefşan Dinç, *Kadı Burhâneddin'in Tercîhu't-Tavzih İsimli Eserinin Tahkiki ve Değerlendirmesi*, Marmara Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, İstanbul 2008, s. 9-12.

⁴ Abdülkerim Özaydın, "Kadı Burhâneddin", *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, 74-75.

⁵ Dinç, *agt.*, s. 15.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Yücel, *age.*, s. 59-150.

⁷ Duygu Dalbudak, *Kadı Burhâneddin ile Şeyhî'nin Gazellerinin Din ve Tasavvuf Açısından Karşılaştırılması*, Trakya Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2008, s. 1.

⁸ Mine Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002, s. 65.

Fuzûlî'ye, renk parıltı ve samimiyet yönüyle ise Bâkî'ye yakın bulmaktadır.⁹ Kadı'nın edebî şahsiyeti hakkında bazı kaynaklarda şiirlerinde tasavvufî konuları işlemekle birlikte onun sadece zengin terim, mecaz ve alegori dünyasından faydalandığı¹⁰, tasavvufî ve aşkî olduğu halde yiğitçe bir havası da olan şiirlerinin onu hem çağdaşlarından hem de diğer dîvân şairlerinden ayırdığı¹¹, tasavvuf felsefesi konularıyla kendi muhayyel sevgilisini iç içe sunduğu bu tip şiirlerinin beşerî mi yoksa tasavvufî mana mı içerdiğinin anlaşılmasında tereddüt yaşandığı¹² bilgileri yer almaktadır. Diğer taraftan Kadı Burhâneddin Ahmed'in edebî şahsiyeti hakkında şiirlerinin tasavvuf duyguları içinde boğulmayıp gerçek insan sevgisine hizmet ettiğini belirterek onu yaşadığı asrın lâ-dinî şairi olarak tanımlayan¹³, Kadı'nın en büyük meziyetinin tasavvuftan kurtularak en önce batı Türkçesi ile rubâî yazması olduğunu söyleyen¹⁴, şairin dinî konulardan çok dünyevî konuları işlediğini iddia eden¹⁵ kaynaklara da rastlanmaktadır. Ayrıca Kadı Burhâneddin'in Hurûfliğe rağbet ettiği, şiirlerinde bu anlayış ve remizlerin tasvir edildiği, Kadı'nın bu inancın taşıyıcılarından biri olduğunu iddia edenler de bulunmaktadır.¹⁶ Kaynaklarda ihtilafa düşülen bu konuda belki de en mutedil görüş *Kadı Burhâneddin Dîvânı*'nı tasavvufî açıdan tedkîk ettiği dört makale kaleme alan Ali Nihad Tarlan'a ait olmalı. Tarlan, "*Kadı Burhâneddin'de Tasavvuf*" adlı makale serisinin sonuncusunda şairin edebî şahsiyeti ve tasavvufî yönünü şu şekilde özetlemektedir:

*"Dünya ihtirasının son merhalesi olan sultanlığa kadar tırmanan ve bu uğurda birçok şeyleri çiğneyen Kadı Burhâneddin, rûhî bir muvâzeneye muhtaçtı. Oldukça hacimli olan dîvânı, bu muvâzeneyi temin için kefenin diğer gözüne yerleşmiştir... Lâkin eserin sıklet merkezi şudur: Dünya güzelliklerine karşı mukâvemeti pek az olan bir ruhun, bu feveranlarını mazur göstermek için dünya güzelliklerini insanları hakikate erdirmeye gayesiyle vücûda getirilmiş telâkki ve bunlara tevaccüh eden sevginin hakikat yolunda bir merhale olduğunu kabul etmesi."*¹⁷

⁹ Alpaslan, *age.*, s. XXXII-XXXIII.

¹⁰ Mustafa İsen, *Ötelerden Bir Ses*, Akçağ Yayınları, Ankara 1997, s. 210.

¹¹ Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, Türkiye Yayınları, İstanbul 1966, II, s. 212-214.

¹² Alpaslan, *age.*, s. XXXVII.

¹³ Kadı Burhâneddin, *Kadı Burhâneddin Dîvânı I*, Türk Dil Kurumu, İstanbul 1944, s. V-VI.

¹⁴ Mehmet Fuat Köprülü, *Yeni Osmanlı Tarih Edebiyatı*, Tefeyyüz Kitabevi, İstanbul 1923, s. 171.

¹⁵ Hatice Tören, "Kadı Burhâneddin" Edebî ve Tasavvufî Şahsiyeti, *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, s. 75.

¹⁶ Ahmet Asgar, *XII-XV. Asırlarda Azerbaycan'ın Manevi Medeniyeti (Tarihi Etnografik Araştırma)*, Elm Neşriyyatı, Bakü 2012, s. 224.

¹⁷ Ali Nihad Tarlan, "Kadı Burhâneddin'de Tasavvuf IV", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, İstanbul 1966, XI, s. 21. (kaynakça için ss. 19-24)

Bunun haricinde Kadı Burhâneddin'in manevî şahsiyeti hakkındaki en net bilgiye, Aziz b. Erdeşir-i Esterâbâdî'ye bizzat kendisinin yazdığını *Bezm ü Rezm* adlı eserden ulaşılmaktadır. XIV. Yüzyıl Anadolu Türk tarihinin önemli kaynaklarından biri olarak kabul edilen bu eserde Esterâbâdî, onun aslında tasavvufu beğendiğini, sûfilere hürmet ettiğini, Mevlânâ'nın *Mesnevî*'sinden Muhyiddin İbn Arabî'nin *Fusûsü'l-Hikem*'inden istidafe ettiğini, bu konudaki bilgilerini geliştirdiğini ve sûfiyâne tesirler altında kaldığını dile getirmektedir.¹⁸

Edebî Dili ve Eserleri

Kadı Burhâneddin'in edebî dili konusunda dilciler ve edebiyat tarihçilerinin onun dilinin Âzerbaycan dili hususiyeti taşıdığı bu sebeple Âzerî şairi sayılması gerektiğini ileri sürdüklerini ifade eden Ali Alpaslan, Kadı'nın Batı Anadolu Türkçesinden biraz farklı bir dil kullandığını ve Âzerbaycan Türkçesi özellikleri taşıyan şiirler yazdığını hususunda onlara hak vermekle birlikte o devirde henüz Âzerî ve Anadolu lehçesi arasında büyük bir fark olmadığını, bu sebeple de dili için ne tam Âzerî ne de tam batı Türkçesi denilebileceğini, onun tam bir Orta Anadolu şairi olduğunu belirtmektedir.¹⁹ Kadı'nın iki dinî bir de edebî eseri olan Türkçe *Dîvân*'ı günümüze ulaştırmıştır.

Kadı Burhâneddin'in Yaşadığı Dönemde İslam Dünyası'nda Mûsikî

Kadı Burhâneddin Ahmed'in yaşadığı dönem olan XIV. yüzyılda mûsikînin, yapılan ilmî çalışmalar sonucunda Doğu kültür ve sanat tarihinde önemli bir konuma geldiği bilinmektedir. Bu dönemde mûsikî yapısının kurulmasında, bir önceki asırda yaşayan ve "Ortadoğu'nun Zarlino-su"²⁰ şeklinde nitelendirilen **Safiyyüddin el-Urmevî**'nin *Kitâbü'l-Edvâr*'ı ve birçok müzik teorisyeninin araştırmalarının etkili olduğu bilinmektedir.²¹ Safiyyüddin'in, seleflerinin yaptığı gibi İlkçağ Yunan nazariyatçılarının mûsikî nazariyatıyla ilgili eserlerini tercüme etmek yerine yaşayan mûsikî üzerinde durarak kendi sistemini ortaya koymasıyla mûsikîde yeni bir dönem başlattığı görülmektedir.²² Kendisinden sonra pek çok teorisyen, onun 17'li ses sistemini anlattığı *Edvâr*'ını şerh etmiştir. Bunlardan **Cemâleddin Abdullah el-Mârdînî**'nin *Mukaddime fî ilm-i Kavânîni'l-Engâm* ve onu açıkladığı *Urcûze fî Şerhi'n-Nagamât* adlı eserlerini, **Celâleddin Fazlullah el-**

¹⁸ Aziz b. Erdeşir-i Esterâbâdî, *Bezm ü Rezm* (Çev. Mürsel Öztürk), Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014, s. 6.

¹⁹ Alpaslan, *age.*, s. XLVII-XLVIII.

²⁰ M. Sadreddin Özçimi, *Hızır b. Abdullah ve Kitâbü'l-Edvâr*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul 1989, s. 6.

²¹ Nuri Özcan, *Türk Mûsikîsi Tarihi*, Yayınlanmamış Ders Notları, İstanbul 2015, s. 14.

²² Nuri Özcan, "Safiyyüddin el-Urmevî", *DİA*, İstanbul 2008, XXXV, 479-480.

Ubeydî'nin de Urmevî'nin eserlerini ayrı ayrı açıkladığı kitaplarını bu yüzyılda kaleme aldıkları kaynaklarda belirtilmektedir.²³ Nuri Özcan, Tebrizli hattat **Şehâbeddîn Abdullah Sayrâfî**'nin Safiyyüddîn'in *Kitâbu'l-edvâr*'ını açıkladığı *Hülâsatü'l-efkâr fî ma'rifeti'l-edvâr* adlı bir müzik teorisi eseri hazırladığını ve bunu zamanın Celâyirli Hükümdârı Sultan **Ahmed Bahâdır b. Uveys'e** ithaf ettiğini dile getirmektedir.²⁴ Bu dönemde **Hasan Kâşânî**'nin yazdığı *Kenzü't-Tuhâf*, dönemin mûsikî anlayışı konusunda ipuçları veren, çalgılar ve müzik sistemi gibi konularda da teknik bilgiler ihtiva eden, perde isimlerinin zikredildiği bilinen en eski eser olarak tanınmaktadır.²⁵

Bu yüzyılda müzikle ilgili bilimsel ve teorik problemleri araştırmış en önemli bilgin olarak kabul edilen **Abdülkâdir Merâgî**'nin²⁶ de mûsikî tarihindeki yeri tartışılmazdır. Safiyyüddîn'in ortaya koyduğu sistemi ondan devralarak mûsikîyi Türkistan mûsikî anlayışı geleneklerine daha benzer hale getirmeye çalıştığı görülen²⁷, bestekârlık ve icracılık kabiliyeti ile yaşadığı dönemde dikkat çeken Merâgî'nin müzik teorisini olarak bu ilmi hem nazarî hem de amelî olarak ele aldığı birbirini tamamlar nitelikte altı adet mûsikî nazariyatı kitabı yazdığı bilinmektedir.²⁸ Bunlar: *Câmiu'l-Elhân*, *Makâsîdü'l-Elhân*, *Kenzü'l-Elhân*, *Zübdetü'l-Edvâr*, *Şerhu'l-Edvâr*, *Risâle-i Fevâid-i Aşere* adlı eserlerdir. Sonuç olarak XIV. asrın, mûsikî tarihi açısından Safiyyüddin ve Merâgî gibi iki önemli müzik teorisininin çalışmalarıyla aydınlanan bir dönem olduğu söylenebilir.

XIV. Asırda söz konusu coğrafyada yaşanan hakimiyet mücadeleleri sonucunda siyasi sınırların ve buna bağlı olarak kültür merkezlerinin değişmesi, sanatkârların farklı devletlerin hakimiyetinde yaşam sürmesi, diğer bir yandan da mûsikînin sanat alanından çok bir ilim dalı kabul edilmesi onun bu bölgede milli bir karakter değil de İslâm toplumlarınca geliştirilen ortak bir karaktere sahip olmasını sağlamıştır.²⁹ Bu yüzyılda mûsikînin bir önceki asırda olduğu gibi tür bakımından yeni bir oluşum ve gelişim süreci içerisine girdiği, tasavvufun etkisi sonucu tekke müziğinin hızlı bir gelişme göstermediği de kaynaklarda ifade edilmektedir.³⁰

²³ Mehmet Öncel ve Fazlı Arslan, "11-14. Yüzyıllar Arasındaki Mûsikî", *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı* (Edt. Ahmet Hakkı Turabi), Grafiker Yayınları, Ankara 2017, s. 45.

²⁴ Özcan, *Türk Mûsikîsi Tarihi*, s. 14.

²⁵ Zeynep Yıldız, "14. Yüzyılda Mûsikî Tasavvuru: Hasan Kâşânî'nin *Kenzü't-Tuhaf* Adlı Eseri", *İnsan ve Toplum Dergisi*, sy. 2, Aralık 2011, I, s. 88.

²⁶ Nergiz Şâkirzâde, *Azerbaycan ve Türkiye'nin Müzik Kültürleri* (Çev. Tura Aliyeva), Bakü-İzmir 1995, s. 19.

²⁷ Kubilay Kolukırık, *Abdülkâdir Merâgî ve Şerhu'l-Edvâr'ı*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 420, Araştırma İnceleme: 94, Ankara 2012, s. 29.

²⁸ Özcan, *Türk Mûsikîsi Tarihi*, s. 17.

²⁹ Yıldız, *agm.*, s. 90.

³⁰ Kolukırık, *age.*, s. 29.

Kadı Burhâneddin Ahmed Dîvânı'ndaki Müzikal Unsurlar

Kadı Burhâneddin Ahmed'in *Dîvân*'ı 608 sayfa olup 1268 gazel, 45 ek-sik gazel, 3 beyit, 20 rubâi ve 116 tuyuğdan oluşmaktadır. Bilinen tek nüshası İngiltere'de British Museum'da bulunan *Dîvân*'ın tıpkıbasımı Türk Dil Kurumu (İstanbul 1944), ilmî neşri ise Muharrem Ergin (İstanbul 1980) tarafından yapılmıştır.³¹

Dîvân'da³² yer alan gazel, tuyuğ ve rubâi nazım türündeki şiirlerin tamamı müzikal unsurlar açısından tarandığında **109 gazel** beyti, **5 tuyuğ** ve **3 rubâide** çalgı, makam ya da mûsikîşinas isimleri ve bazı mûsikî terimlerine rastlanmıştır.

1. Makamlar

Dîvân'daki manzûmelerde müzikal unsur bakımından en çok makam isimlerinin geçtiği tespit edilmiştir. Bu makam isimlerinden hareketle Kadı Burhâneddin'in müzik bilgisi, bizzat sevdiği makamlar ve yaşadığı dönemde en çok kullanılan makamlar hakkında fikir sahibi olmamız mümkündür. Şiirlerde ismi geçen **20 makam**, beyit sayılarının çokluğuna göre sırasıyla Muhayyer, Nevâ, Rast, Müberka, Uşşak, Nühüft, Nigâr, Hicâz, Şehnâz, Muhâlif, Irak, Sabâ, Nevrûz, Mâyê, Isfahan, Rekb, Hisâr, Sazkâr, Kûçek, Zemzem'dir. Makam isimleri ile ilgili sayısal bilgiler şu şekildedir:

Muhayyer	21	Muhâlif	6
Nevâ	20	Sabâ	4
Rast	16	Nevrûz	4
Müberka	15	Mâyê	4
Uşşak	14	Isfahan	4
Nühüft	13	Rekb	2
Hicaz	13	Zemzem	2
Şehnâz	10	Hisar	1
Nigâr	7	Kûçek	1
Irak	7	Sazkâr	1

Dîvân'da makam isimlerinin zikredildiği beyitler aşağıda yer almaktadır:

³¹ Tören, *agmd.*, s. 76.

³² Muharrem Ergin, *Kadı Burhâneddin Dîvânı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, no:2244, İstanbul 1980.

1.1. Muhayyer

“Bu râst kaddüni çengî görürse dutma ‘aceb

Eger muhâlif idüp sâzını **muhayyer** ola”

(Gazel 4, 13) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 3)

“Şehâ ‘uşşâkdan kıldum nühüfte

Ki şehnâz ile kılursın **muhayyer**”

(Gazel 24, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 12)

“Bî-nevâ râst kaçan kıla bile sâz-ı sefer

Hâsa ki ola **muhayyer** be-ser-i râh-ı hicâz”

(Gazel 68, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 27)

“İşigündür hicâzum ben **muhayyer**

Dilüm varmaz sipâhan u ‘ırâka”

(Gazel 184, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 74)

“Kadüne râst dil hecrün muhâlif

Yüzüne ben **muhayyer** sen müberka”

(Gazel 185, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 74)

“Nevâ-sûzam **muhayyer** uş müberka gizledi yüzün

Nühüfte niçe sahlaya gönülde ‘ışkı ‘uşşâkı”

(Gazel 211, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 84)

“Olalı müberka’ sen **muhayyer** olur ‘aklum

Nühüfte binüm ‘ışkum şöre olur edvâra”

(Gazel 314, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 124)

“Bu zühre yinile sâz ider ohşar

Muhayyerlere şeh-nâz ider ohşar”

(Gazel 373, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 149)

“Müberka’ yüzünü görelî ‘uşşâkundan oldum ben

Görelî kaddüni toğru bu durur ki **muhayyerveren**”

(Gazel 392, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 157)

“Kaddüne râst diyeyüm oldı **muhayyer** işbu dil

Vakti durur ki irişe câna nevâlarun begüm”

(Gazel 624, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 246)

“Şehnâzıyile râst beni kıla **muhayyer**

Kaçan ki müberka’ ola şehnâz ile dahı”

(Gazel 710, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 280)

“Cânım **muhayyer** oldu çü şeh nâza başladı
Sâkî ayağa çalıcı âvâza başladı”

(Gazel 790, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 309)

“Müberka göreliden ‘ukûl oldu **muhayyer**
Cemâlünü çü irdi fidâ câna ki mâhî”

(Gazel 798, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 313)

“Ben rastî **muhayyerem** ol bir müberka’a
Lutfî der ise bize nühiüfte hicâz ola”

(Gazel 906, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 352)

“Boyunu gören râst budur oldu **muhayyer**
Çün görmedüğün gördi bu edvâr arasında”

(Gazel 916, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 356)

“**Muhayyer** kalmışam nevrûz nühiüfte sahlamah olmaz
Hicâza vardun eyle bil düzer isen ‘irâkı sen”

(Gazel 973, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 377)

“Uşşâk arasında binüm gibi **muhayyer**
Bulmahlığa bu dünyâda edvâr gerekdür”

(Gazel 979, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 380)

“Ben şol müberka’a hele şöyle **muhayyerem**
Ki ol nühiüfte sırrımı edvâr bilmedi”

(Gazel 1089, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 423)

“Nühiüfte ider yüzi kılur cânı **muhayyer**
Âh böyle muhâlif eger edvâra olursa”

(Gazel 1141, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 443)

“Oldum sanemâ râst kadün ile **muhayyer**
Urdum sanemâ gîsûn ile çerh-i müdever”

(Gazel 1146, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 445)

“Kaddüine râst diyeyüm ola **muhayyer** işbu dil
Vakti durur ki irişe câna nevâlarun begüm”

(Gazel 1267, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 495)

1.2. Nevâ

“Müberka’ olıban şâhâ nühiüfte kıla hüsnünü
Nevâsı rastı yohdur meğer ki cânı ‘uşşâkıun”

(Gazel 3, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 2)

“Ben ki ‘uşşâkun **nevâsını** nühüfte kıluram
Bu sipâhân perdesinde ne revâdur çalalar”
(Gazel 23, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 11)

“Çeng-i **nevâyı** koma ki yumşana gönli
Tağları inletmedi mi nağme-i Dâvud”
(Gazel 54, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 23)

“Çal bu **nevâ** perdesinde nağme-i tanbûr
İrer isen bu hicaza sa’y ola meşkûr”
(Gazel 56, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 23)

“Bî-**nevâ** râst kaçan kıla bile sâz-ı sefer
Hâsa ki ola muhayyer be-ser-i râh-ı hicâz”
(Gazel 68, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 27)

“Vaslı-ı müberka’ durur **nevâ** bu cânuma
Ger kıla ‘uşşâk fetih işbu hisârı”
(Gazel 83, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 33)

“**Nevâ** düz mutrib ü sâkî ayah sun
Çü yanaram binümler siz yanunuz”
(Gazel 170, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 67)

“Müberka’dan **nevâ** bulalı gönliüm
‘Irâka kıla diler ‘azm her dem”
(Gazel 292, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 116)

“Niçe ki bî-**nevâyı**isen gel ki hicâza gidelim
Kan ile destemâz alup yori namaza gidelüm”
(Gazel 363, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 145)

“Al çengüni çengî elüne başla **nevâyâ**
Sohbet de ki sen çalmayasın çengi ne vâye”
(Gazel 503, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 198)

“Ben dilerem nühüfte **nevâ** vâm cânuma
Çün ‘akl u dil ‘ivaz virürem ol ne vâm olur”
(Gazel 529, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 209)

“Nühüfte lebleri dirler bize ki iy ‘uşşâk
İrişmege bu hicâza **nevâ** vü sâz gerek”
(Gazel 551, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 217)

“Kaddüne râst diyeyüm oldı muhayyer işbu dil
Vakti durur ki irişe câna *nevâ*ların begüm”
(Gazel 624, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 246)

“Bî-berg ü *nevâyuz* hele çengi kılıban sâz
Geh zîre el urasın u geh bâma gerekdür”
(Gazel 737, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 290)

“Mutrib eline alıban çengi çü sâz eyledi
Niçe ki bî-*nevâyise* ‘azm-i hicâz eyledi”
(Gazel 989, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 384)

“Uşşâk perdesinde *nevâlar* ki kıluram
Pest eylemek diler kamusını hicâz eyle”
(Gazel 991, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 385)

“Bî-*nevâyam* râstî vü müberka’ severem
‘Ûd olıban yanayım şehnâza mı”
(Gazel 1003, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 389)

“Pes imdi çengî *nevâ* düz ü söz ile sâz id
Ki biz tolu çekelüm ‘ışkuna senün bir câm”
(Gazel 1092, 6) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 424)

“Ne mâyedür ki bu edvârda *nevâsı* yoh
‘Irâka varsa müberka’ ben ana nerlenürem”
(Gazel 1166, 6) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 454)

“Kaddüne râst diyeyüm ola muhayyer işbu dil
Vakti durur ki irişe câna *nevâ*ların begüm”
(Gazel 1267, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 495)

1.3. Rast

“Müberka’ olıban şâhâ nü hüfte kıla hüsnüni
Nevâsı rastı yohdur meğer ki cânı ‘uşşâkiun”
(Gazel 3, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 2)

“Niğâra *râst* diyelüm çü servün oldı revân
Kıyâmet oldı gerek kamu seroe server ola”
(Gazel 4, 9) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 3)

“Bu *râst* kaddüni çengî görürse dutma ‘aceb
Eger muhâlif idüp sâzını muhayyer ola”
(Gazel 4, 13) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 3)

“Bî-nevâ **râst** kaçan kıla bile sâz-ı sefer
Hâsa ki ola muhayyer be-ser-i râh-ı hicâz”
(Gazel 68, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 27)

“Kadüne **râst** dil hecrün muhâlif
Yüzüne ben muhayyer sen müberka”
(Gazel 185, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 74)

“**Râst** budur nâ-muhâlif söz didi
Hırlu âhenk itmedi ‘uşşâkına”
(Gazel 306, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 121)

“Ben servin için **râst** budur bî-ser ü pâyam
Benzemişem ol bedr-i cemâlünle nev aya”
(Gazel 503, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 198)

“Kaddüne **râst** diyeyüm oldı muhayyer işbu dil
Vakti durur ki irişe câna nevâlarun begüm”
(Gazel 624, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 246)

“Bu iş niçe ‘uşşâk arasında olısar **râst**
Ki ‘âşık ola bî-hôd u ma‘şûk ola hôd-rây”
(Gazel 810, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 317)

“Boyunu gören **râst** budur oldı muhayyer
Çün görmedügin gördi bu edvâr arasında”
(Gazel 916, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 356)

“Bana muhâlif durur kaşları vü kaddi **râst**
Gitdi ‘ırak iline bu ikisinden nefir”
(Gazel 927, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 360)

“Bu iş niçe ‘uşşâk arasında olısar **râst**
Ki ‘âşık ola bî-hôd u ma‘şûk ola hôd-rây”
(Gazel 1132, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 439)

“Oldum sanemâ **râst** kadün ile muhayyer
Urđum sanemâ gîsûn ile çerh-i müdevver”
(Gazel 1146, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 445)

“Kim ki ol **râst** yörimez reh-i ‘uşşâkı yakîn
Ben nüühüfte diyimezem kamunun mâyesidür”
(Gazel 1165, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 453)

“Kaddüne **râst** diyeyüm ola muhayyer işbu dil
Vakti durur ki irişe cânâ nevâlarun begüm”
(Gazel 1267, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 495)

“Sencileyin dünyâda hûb az imiş
Nağmeni **râst** anladum şehnâz imiş”
(Tuyuğ 1343, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 586)

1.4. Müberka

“**Müberka**’ olıban şâhâ nü hüfte kıla hüsnüni
Nevâsı rastı yohdur meğer ki cânı ‘uşşâkiun”
(Gazel 3, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 2)

“Vaslı-ı **müberka**’ durur nevâ bu cânuma
Ger kıla ‘uşşâk fetih işbu hisârı”
(Gazel 83, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 33)

“Kadüne **râst** dil hecrün muhâlif
Yüzüne ben muhayyer sen **müberka**”
(Gazel 185, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 74)

“Nevâ-sûzam muhayyer uş **müberka**’ gizledi yüzün
Nühüfte niçe sahlaya gönülde ‘ışkı ‘uşşâkı”
(Gazel 211, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 84)

“**Müberka**’dan nevâ bulalı gönüm
‘Irâka kıla diler ‘azm her dem”
(Gazel 292, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 116)

“Cân bu **müberka**’a kişi virmezse mâyedür
Bunun gibi nü hüftedür edvâr ola mı”
(Gazel 296, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 117)

“Olalı **müberka**’ sen muhayyer olur ‘aklum
Nühüfte binüm ‘ışkum şöhre olur edvâra”
(Gazel 314, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 124)

“**Müberka**’ yüzünü görelî ‘uşşâkundan oldum ben
Görelî kaddüni toğru bu durur ki muhayyerven”
(Gazel 392, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 157)

“Şehnâzıyile **râst** beni kıla muhayyer
Kaçan ki **müberka**’ ola şehnâz ile dahı”
(Gazel 710, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 280)

“**Müberka**’ göreliden ‘ukûl oldı muhayyer
Cemâlünü çü irdi fidâ cânâ ki mâhî”
(Gazel 798, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 313)

“Ben rastî muhayyerem ol bir **müberka**’a
Lutfi der ise bize nü hüfte hicâz ola”
(Gazel 906, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 352)

“Bî-nevâyam râstî vü **müberka**’ severem
‘Ûd olıban yanayım şehnazâ mı”
(Gazel 1003, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 389)

“Ben şol **müberka**’a hele şöyle muhayyerem
Ki ol nü hüfte sırrımı edvâr bilmedi”
(Gazel 1089, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 423)

“Râstî serv muhâlif olımaya kadüine
Şol **müberka**’ yüz ile hâsa ki şehnazâ idesin”
(Gazel 1154, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 449)

“Ne mâyedür ki bu edvârda nevâsı yoh
‘Irâka varsa **müberka**’ ben ana nerlenürem”
(Gazel 1166, 6) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 454)

1.5. Uşşak

“Ben ki ‘**uşşâk**’un nevâsını nü hüfte kıluram
Bu sipâhân perdesinde ne revâdur çalalar”
(Gazel 23, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 11)

“Şehâ ‘**uşşâk**’dan kıldum nü hüfte
Ki şehnazâ ile kılursın muhayyer”
(Gazel 24, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 12)

“Vaslı-ı müberka’ durur nevâ bu cânuma
Ger kıla ‘**uşşâk**’ fetih işbu hisârı”
(Gazel 83, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 33)

“Nevâ-sûzam muhayyer uş müberka gizledi yüzün
Nü hüfte niçe sahlaya gönülde ‘ışkı ‘**uşşâk**’ı”
(Gazel 211, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 84)

“Râst budur nâ-muhâlif söz didi
Hırlu âhenk itmedi ‘**uşşâk**’ına”
(Gazel 306, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 121)

“Müberka’ yüzünü görelî ‘uşşâkundan oldum ben
Görelî kaddüni toğru bu durur ki muhayyeroen”
(Gazel 392, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 157)

“Nühüfte lebleri dirler bize ki iy ‘uşşâk
İrişmege bu hicâza nevâ vü sâz gerek”
(Gazel 551, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 217)

“Bu iş niçe ‘uşşâk arasında olısar râst
Ki ‘âşık ola bî-hôd u ma’şûk ola hôd-rây”
(Gazel 810, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 317)

“İy rekb-i ‘ırâkî hele ‘uşşâka haber kıl
Şeh nâzıyıçün ‘âlemi gel zîr ü zeber kıl”
(Gazel 895, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 348)

“‘Uşşâk arasında binüm gibi muhayyer
Bulmahlığa bu dünyâda edvâr gerekdür”
(Gazel 979, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 380)

“‘Uşşâk perdesinde nevâlar ki kıluram
Pest eylemek diler kamusını hicâz eyle”
(Gazel 991, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 385)

“Bu iş niçe ‘uşşâk arasında olısar râst
Ki ‘âşık ola bî-hôd u ma’şûk ola hôd-rây”
(Gazel 1132, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 439)

“Kim ki ol râst yörimez reh-i ‘uşşâkı yakîn
Ben nühüfte diyimezem kamunun mâyesidür”
(Gazel 1165, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 453)

“Cânâneye cân virmege ‘uşşâka salâdur
Cân virmez ü cânâne diler bu ne belâdur”
(Rubâ’î 1337, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 521)

1.6. Nühüft

“Müberka’ olıban şâhâ **nühüfte** kıla hüsnünü
Nevâsı rastı yohdur meğer ki cânı ‘uşşâkıun”
(Gazel 3, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 2)

“Ben ki ‘uşşâkun nevâsını **nühüfte** kıluram
Bu sipâhân perdesinde ne revâdur çalalar”
(Gazel 23, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 11)

“Şehâ ‘uşşâkdan kıldum **nühüfte**

Ki şehnâz ile kılursın muhayyer”

(Gazel 24, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 12)

“Nevâ-sûzam muhayyer uş müberka gizledi yüzün

Nühüfte niçe sahlaya gönülde ‘ışkı ‘uşşâkı”

(Gazel 211, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 84)

“Cân bu müberka‘a kişi virmezse mâyedür

Bunun gibi **nühüfte**dür edvâr ola mı”

(Gazel 296, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 117)

“Olalı müberka‘ sen muhayyer olur ‘aklum

Nühüfte binüm ‘ışkum şöhre olur edvâra”

(Gazel 314, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 124)

“Ben dilerem **nühüfte** nevâ vâm cânuma

Çün ‘akl u dil ‘ivaz virürem ol ne vâm olur”

(Gazel 529, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 209)

“**Nühüfte** lebleri dirler bize ki iy ‘uşşâk

İrişmege bu hicâza nevâ vü sâz gerek”

(Gazel 551, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 217)

“Ben rastî muhayyerem ol bir müberka‘a

Lutfi der ise bize **nühüfte** hicâz ola”

(Gazel 906, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 352)

“Muhayyer kalmışam nevrûz **nühüfte** sahlamah olmaz

Hicâza vardun eyle bil düzer isen ‘irâkı sen”

(Gazel 973, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 377)

“Ben şol müberka‘a hele şöyle muhayyerem

Ki ol **nühüfte** sırrımı edvâr bilmedi”

(Gazel 1089, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 423)

“**Nühüfte** ider yüzi kılur cânı muhayyer

Âh böyle muhâlif eger edvâra olursa”

(Gazel 1141, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 443)

“Kim ki ol râst yörimez reh-i ‘uşşâkı yakîn

Ben **nühüfte** diyimezem kamununun mâyesidür”

(Gazel 1165, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 453)

1.7. Hicâz

“Aluram yüz safâ bir kara taşdan

Makâmunda çü kapundur **hicâzum**”

(Gazel 48, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 21)

“Çal bu nevâ perdesinde nağme-i tanbûr

İrer isen bu **hicâza** sa’y ola meşkûr”

(Gazel 56, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 23)

“Bî-nevâ râst kaçan kıla bile sâz-ı sefer

Hâsa ki ola muhayyer be-ser-i râh-ı **hicâz**”

(Gazel 68, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 27)

“İşgündür **hicâzum** ben muhayyer

Dilüm varmaz sipâhan u ‘ırâka”

(Gazel 184, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 74)

“Niçe ki bî-nevâyisen gel ki **hicâza** gidelim

Kan ile destemâz alup yori namaza gidelüm”

(Gazel 363, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 145)

“Atdıysa ‘ırakıyle **hicâzımı** sipâhân

Subha ulaşıh yâr ile bir şâm ele girse”

(Gazel 440, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 175)

“Nühüfte lebleri dirler bize ki iy ‘uşşâk

İrişmege bu **hicâza** nevâ vü sâz gerek”

(Gazel 551, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 217)

“Ben rastî muhayyerem ol bir müberka’a

Lutfi der ise bize nühüfte **hicâz** ola”

(Gazel 906, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 352)

“Muhayyer kalmışam nevrûz nühüfte sahlamah olmaz

Hicâza vardun eyle bil düzer isen ‘ırâkı sen”

(Gazel 973, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 377)

“Mutrib eline aliban çengi çü sâz eyledi

Niçe ki bî-nevâyise ‘azm-i **hicâz** eyledi”

(Gazel 989, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 384)

“Uşşâk perdesinde nevâlar ki kıluram

Pest eylemek diler kamusımı **hicâz** eyle”

(Gazel 991, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 385)

“İşigünü kılâm makâm gözümü zemzem eyleyem

Tâ ki **hicâz**ına irem salam özüm ‘ırâkına”

(Gazel 1046, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 406)

“Her ki **şeh nâz**ını canıyile eyleye kabûl

Kanda seyr ider ise âna **hicâz** ola gerek”

(Gazel 1169, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 455)

1.8. Şehnâz

“Şehâ ‘uşşâkdan kıldum nühüfte

Ki **şehnâz** ile kılursın muhayyer”

(Gazel 24, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 12)

“Bu zühre yinile sâz ider ohşar

Muhayyerlere **şeh-nâz** ider ohşar”

(Gazel 373, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 149)

“**Şehnâz**ıyile râst beni kıla muhayyer

Kaçan ki müberka’ ola **şehnâz** ile dahı”

(Gazel 710, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 280)

“Cânım muhayyer oldı çü **şeh nâza** başladı

Sâkî ayağa çalıcı âvâza başladı”

(Gazel 790, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 309)

“**Şehnâz** kûçegem diyü niçe kılur ise

Nevrûz içinde ‘azm sipâhânadur diyem

(Gazel 822, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 322)

“İy rekb-i ‘ırâkî hele ‘uşşâka haber kıl

Şeh nâzıyıçün ‘âlemi gel zîr ü zeber kıl”

(Gazel 895, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 348)

“Bî-nevâyam râstî vü müberka’ severem

‘Ûd olıban yanayım **şehnâza** mı”

(Gazel 1003, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 389)

“Râstî serv muhâlîf olımaya kadüine

Şol müberka’ yüz ile hâsa ki **şehnâz** idesin”

(Gazel 1154, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 449)

“Her ki **şeh nâz**ını canıyile eyleye kabûl

Kanda seyr ider ise âna **hicâz** ola gerek”

(Gazel 1169, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 455)

“Sencileyin dünyâda hûb az imiş
Nağmeni râst anladum **şehnâz** imiş”
(Tuyuğ 1343, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 586)

1.9. Nigâr

“**Nigârına** bu gözlerden nasibi kanı ‘uşşâkun
Ki her dem leblerün için dökilür kanı uşşâkun”
(Gazel 3, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 2)

“**Nigâra** râst diyelüm çü servün oldı revân
Kıyâmet oldı gerek kamu serve server ola”
(Gazel 4, 9) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 3)

“**Nigâra** ‘ûdı saçun kıldı yinile kânûn
K’anun hayâliyile dil hemîşe micmer ola”
(Gazel 4, 14) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 3)

“Ağlasam inilesem yansam tapunda iy **nigâr**
Mutrib ü mey şâhid ü şem’ ile mecma’ görseler”
(Gazel 7, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 4)

“Leb-i la’lünden almışam **nigârâ** zevk-i tahkiki
İnildümden irişmişdür musanniflere mûsikî”
(Gazel 66, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 27)

“Gözün durur **nigâra** ‘ışk emâmı
Ki revişlerdür ana rekb-i şâmî”
(Gazel 500, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 197)

“Çün müşg saçun dûş-be-dûş irdi **nigâra**
Âvâze-i ve’l-leyl be-gûş irdi **nigârâ**”
(Gazel 1319, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 517)

1.10. Irak

“İşigündür hicâzum ben muhayyer
Dilüm varmaz sipâhan u ‘**irâka**”
(Gazel 184, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 74)

“Müberka’dan nevâ bulalı gönlüm
‘**Irâka** kıla diler ‘azm her dem”
(Gazel 292, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 116)

“Atdıysa ‘**ırâk**ıyle hicâzını sipâhân
Subha ulaşıh yâr ile bir şâm ele girse”
(Gazel 440, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 175)

“Bana muhâlif durur kaşları vü kaddi râst
Gitdi ‘**ırâk** iline bu ikisinden nefir”
(Gazel 927, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 360)

“Muhayyer kalmışam nevrûz nühüfte sahlamah olmaz
Hicâza vardun eyle bil düzer isen ‘**ırâk**ı sen”
(Gazel 973, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 377)

“İşigüni kılam makâm gözümü zemzem eyleyem
Tâ ki hicâzına irem salam özüm ‘**ırâk**ına”
(Gazel 1046, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 406)

“Ne mâyedür ki bu edvârda nevâsı yoh
‘**ırâka** varsa müberka’ ben ana nerlenürem”
(Gazel 1166, 6) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 454)

1.11. Muhâlif

“Bu râst kaddüni çengî görürse dutma ‘aceb
Eger **muhâlif** idüp sâzını muhayyer ola”
(Gazel 4, 13) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 3)

“Kadüine râst dil hecrün **muhâlif**
Yüzüne ben muhayyer sen müberka”
(Gazel 185, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 74)

“Râst budur nâ-**muhâlif** söz didi
Hırlu âhenk itmedi ‘uşşâkına”
(Gazel 306, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 121)

“Bana **muhâlif** durur kaşları vü kaddi râst
Gitdi ‘ırak iline bu ikisinden nefir”
(Gazel 927, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 360)

“Nühüfte ider yüzi kılur cânı muhayyer
Âh böyle **muhâlif** eger edvâra olursa”
(Gazel 1141, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 443)

“Râstî serv **muhâlif** olmaya kadüine
Şol müberka’ yüz ile hâsa ki şehnâz idesin”
(Gazel 1154, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 449)

1.12. Sabâ

“Ben kim olam ki deprede bir kılını gîsûsınun
Başın eline alıban ol iş için **sabâ** gerek”

(Gazel 14, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 7)

“Perîşân oldu zülfeyni **sabâdan**
Müşevveş kıldı gönlümi hevâdan”

(Gazel 578, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 228)

“Bî-karâr eyledi **sabâ** zülfin
Koymadı bini bir karâra gözi”

(Gazel 1118, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 434)

“Didüm **sabâya** zülfine di geçe ‘ârızın
Kıldı kabûl ü kılmadı key bî-karâr imiş”

(Gazel 1122, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 436)

1.13. Nevrûz

“**Nevrûz** sâz idüp çü negam diyessin bize
Çengini Zühre çalmaz olursa ne gam didüm”

(Gazel 443, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 176)

“Şehnâz kûçegem diyü niçe kılur ise
Nevrûz içinde ‘azm sipâhânadur diyem

(Gazel 822, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 322)

“Sal oda ‘ûdı vü çengi nevaht kıl **nevrûz**
Cihan geçer çalınurken bu def ile ney içür”

(Gazel 879, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 342)

“Muhayyer kalmışam **nevrûz** nüühüfte sahlamah olmaz
Hicâza vardun eyle bil düzer isen ‘irâkı sen”

(Gazel 973, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 377)

1.14. Mâye

“Cân bu müberka‘a kişi virmezse **mâyedür**
Bunun gibi nüühüftedür edvâr ola mı”

(Gazel 296, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 117)

“Kim ki ol râst yörimez reh-i ‘uşşâkı yakîn
Ben nüühüfte diyimezem kamunun **mâyesidür**”

(Gazel 1165, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 453)

“Ne *mâyedür* ki bu edvârda nevâsı yoh
 ‘İrâka varsa müberka’ ben ana nerlenürem”
 (Gazel 1166, 6) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 454)

“Hele iy ner kükre vü meydâmı al
 Çevre yanundağı kamu *mâyedür*”
 (Tuyuğ 1368, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 527)

1.15. Isfahan

“Ben ki ‘uşşâkun nevâsını nühiifte kıluram
 Bu *sipâhân* perdesinde ne revâdur çalalar”
 (Gazel 23, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 11)

“İşigündür hicâzum ben muhayyer
 Dilüm varmaz *sipâhan* u ‘ırâka”
 (Gazel 184, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 74)

“Atdıysa ‘ırakıyle hicâzını *sipâhân*
 Subha ulaşıh yâr ile bir şâm ele girse”
 (Gazel 440, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 175)

“Şehnâz kûçegem diyü niçe kılur ise
 Nevrûz içinde ‘azm *sipâhânadur* diyem
 (Gazel 822, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 322)

1.16. Rekb

“Gözün durur nigâra ‘ışk emâmı
 Ki revişlerdür ana *rekb-i şâmî*”
 (Gazel 500, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 197)

“İy *rekb-i ‘ırâkî* hele ‘uşşâka haber kıl
 Şeh nâzıyıçün ‘âlemi gel zîr ü zeber kıl”
 (Gazel 895, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 348)

1.17. Zemzem-Zemzeme

“Murg-i seher başladı *zemzeme-i zîr ü bâm*
 Sâkî tolu sun bize altun ayah lâ’l-fâm”
 (Gazel 186, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 74)

“İşigüni kılâm makâm gözümi *zemzem* eyleyem
 Tâ ki hicâzına irem salam özüm ‘ırâkına”
 (Gazel 1046, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 406)

1.18. Hisar

“*Vaslı-ı müberka’ durur nevâ bu cânuma*

Ger kıla ‘uşşâk fetih işbu hisârı”

(Gazel 83, 5) (*Kadı Burhâneddin Dîvânı*, s. 33)

1.19. Kûçek

“*Şehnâz kûcegem diyü niçe kılur ise*

Nevrûz içinde ‘azm sipâhânadur diyem

(Gazel 822, 5) (*Kadı Burhâneddin Dîvânı*, s. 322)

1.20. Sazkâr

“*Sazkâr ol bu sâza ey ‘âşık*

Bu kazâ câna çün mukadderdür”

(Gazel 377, 7) (*Kadı Burhâneddin Dîvânı*, s. 152)

2. Müzikal Kavramlar

Kadı Burhâneddin Ahmed Dîvânı’nda pek çok mûsikî teriminin kullanıldığı tespit edilmiştir. Şiirlerinde bu kadar çok müzikal unsura yer vermesi onun mûsikî ilmine dair bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Manzûmelerde ismi geçen 26 müzikal kavramla ilgili sayısal bilgiler şu şekildedir:

Saz	12	Semâ	2
Hava-Hevâ	11	Çalmak	2
Edvâr	7	Âhenk	2
Nağme-Nagam	7	Mûsikî	2
Zîr ü bem	6	Âgâz	1
Gulgul-Gulgule	6	Beste	1
Nevâ	5	Gülbang	1
Perde	4	Nakış	1
Âvaz-Âvâze	4	Nâle	1
Karar	3	Nevaht	1
Nefes	3	Nevbet	1
Demsâz	3	Pest	1
Makam	2	Seyir	1

Mûsikî terimlerinin geçtiği beyitler aşağıda yer almaktadır:

2.1. Saz

"Bu râst kaddüni çengî görürse dutma 'aceb
Eger muhâlif idiüp sâzını muhayyer ola"

(Gazel 4, 13) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 3)

"Cüz ney çü benüm sözüme bir sâz idimedi
Bu rûm ilini yaşum ile sâz idiserem"

(Gazel 254, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 101)

"Çeng birahtı çengine 'ûd birahtı odına
Bâd-ı hevâyile gelün bir yini sâza gidelüm"

(Gazel 363, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 145)

"Bu zühre yinile sâz ider ohşar
Muhayyerlere şeh-nâz ider ohşar"

(Gazel 373, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 149)

"Sazkâr ol bu sâza ey 'âşık
Bu kazâ câna çün mukadderdür"

(Gazel 377, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 152)

"Nevrûz sâz idiüp çü negam diyesin bize
Çengini Zühre çalmaz olursa ne gam didüm"

(Gazel 443, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 176)

"Nühüfte lebleri dirler bize ki iy 'uşşâk
İrişmege bu hicaza nevâ vü sâz gerek"

(Gazel 551, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 217)

"Bî-berg ü nevâyuz hele çengi kılıban sâz
Geh zîre el urasın u geh bâma gerekdür"

(Gazel 737, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 290)

"Nây ki aslı sâz ola sâzını nâyâ benzedem
Kırpügiyile kaşını oh ile yaya benzedem"

(Gazel 740, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 291)

"Binümle sâz itmedi 'ışk nevâsı dahu
Niçe ki zîr inlerem yolına ya bem begüm"

(Gazel 775, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 304)

"Mutrib eline alıban çengi çü sâz eyledi
Niçe ki bî-nevâyise 'azm-i hicâz eyledi"

(Gazel 989, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 384)

“*Sâzını söz eyledi cânuma ‘ışkı bir zemâm
Çünkü yitürdi gâyete sözünü sâz eyledi”*
(Gazel 989, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 384)

“*Pes imdi çengî nevâ düz ü söz ile sâz id
Ki biz tolu çekelüm ‘ışkuna senün bir câm”*
(Gazel 1092, 6) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 424)

2.2. Hava-Hevâ³³

“*Habbezâ bülbül-i latîf-nevâ
Ki yahar gönlümi be-bâd-ı hevâ”*
(Gazel 150, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 59)

“*Ne hevâsın ne nevâsın gönülün çenginde sen
Bilmezem kandan gelürsin hâtif-i rabbânîsin”*
(Gazel 256, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 101)

“*Neyi salmış cemâlinde neyün kulağına mutrib
Ki yanıp odına bu dem hevâsında nefir olmuş”*
(Gazel 1135, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 440)

“*Perîşân oldu zülfeyni sabâdan
Müşevveş kıldı gönlümi hevâdan”*
(Gazel 578, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 228)

“*Tenüm ney oldı hevâ toldı anda gâyetde
Nola sıfatını ben bâm ü zîr ayıdur isem”*
(Gazel 1207, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 472)

“*Tenümüz çengine bir ‘ûd idelüm
Hevâda yinile kânûn için biz”*
(Gazel 198, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 79)

“*Çeng birahdı çengine ‘ûd birahdı odına
Bâd-ı hevâyile gelün bir yini sâza gidelüm”*
(Gazel 363, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 145)

“*Hevâyaya uydu gönülüm yine bu ney semâ’ından
Neyimiş bu ki yandurdu gönüli istimâ’ından”*
(Gazel 713, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 281)

³³ “Mûsikî âletlerinden çıkan ses perdesi. Mûsikîde ve özellikle halk mûsikisinde bir parçanın nağmesi veya nağmelerin bütünü”. (İlhan Ayverdi, “Hava”, *Büyük Misalli Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2005, II, 1209).

“Vasl u hicrân dimeyüp la’l-i hevâsında anun
Gâh zîr inileyem geh çağırım bem neyisem”
(Gazel 753, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 296)

“Ney gibi yandım u tağıtmadı hiç bini hevâ
Kuşanuram yine yüz yirde kadına neyiçün”
(Gazel 961, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 373)

“Ne hevâ yârdan bu yâra gelür
Gönülün könlegini yara gelür”
(Gazel 994, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 386)

2.3. Edvâr: Dâireler, makamlar, ritmik kalıplar; bir dönem müziğin teorisini anlatan kitapların toplu adı.

“Kıldım karâr zülfine ki kıl kılâm teni
Edvâr içinde böyle kanı kavî ile ‘amel”
(Gazel 8, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 4)

“Cân bu müberka’a kişi virmezse mâyedür
Bunun gibi nü hüftedür edvâr ola mı”
(Gazel 296, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 117)

“Olalı müberka’ sen muhayyer olur ‘aklüm
Nühüfte binüm ‘ışkum şöhre olur edvâra”
(Gazel 314, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 124)

“Boyunı gören râst budur oldı muhayyer
Çün görmedüğün gördi bu edvâr arasında”
(Gazel 916, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 356)

“Uşşâk arasında binüm gibi muhayyer
Bulmahlığa bu dünyâda edvâr gerekdür”
(Gazel 979, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 380)

“Ben şol müberka’a hele şöyle muhayyerem
Ki ol nü hüfte sırrımı edvâr bilmedi”
(Gazel 1089, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 423)

“Nühüfte ider yüzi kılur cânı muhayyer
Âh böyle muhâlif eger edvâra olursa”
(Gazel 1141, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 443)

2.4. **Nağme-Nagam:** Nota, ses, melodi, çeşni.

“Sâkî tolu sun niçe niçe zühd ile perhiz

Mutrib yine düz **nağme-i ‘ûd-ı tarab-engiz”**

(Gazel 6, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 4)

“Çeng-i nevâyı koma ki yumşana gönli

Tağları inletmedi mi **nağme-i Dâvud”**

(Gazel 54, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 23)

“Çal bu nevâ perdesinde **nağme-i tanbûr**

İrer isen bu hicaza sa’y ola meşkûr”

(Gazel 56, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 23)

“Bir **nağme** di ey mutrib ü sun sâkî bir ayah

Ki gulgul işidelüm ü kulkul görelüm biz”

(Gazel 112, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 44)

“Bana horezm oldı **nağmen** ile

Düşeli yâduma horezm her dem”

(Gazel 292, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 116)

“Nevrûz sâz idüp çü **negam** diyessin bize

Çengini Zühre çalmaz olursa ne gam didüm”

(Gazel 443, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 176)

“Sencileyin dünyâda hûb az imiş

Nağmeni râst anladum şehnâz imiş”

(Tuyuğ 1343, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 586)

2.5. **Zîr ü Bem:** Zîr, udun en ince; bem/bam ise en kalın teli.

“Zer kıluram yüzümi vü kalmadı zorum

Zîr ü bem ile kıluram uşdaya zârı”

(Gazel 83, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 33)

“Murg-i seher başladı zemzeme-i **zîr ü bâm**

Sâkî tolu sun bize altun ayah lâ’l-fâm”

(Gazel 186, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 74)

“Bî-berg ü nevâyuz hele çengi kılban sâz

Geh **zîre** el urasın u geh **bâma** gerekdür”

(Gazel 737, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 290)

“Vasl u hicrân dimeyüp la’l-i hevâsında anun

Gâh **zîr** inileyem geh çağtram **bem** neyisem”

(Gazel 753, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 296)

“Binümle sâz itmedi ‘ışk nevâsı dahı
Niçe ki **zîr** inlerem yolına ya **bem** begüm”
(Gazel 775, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 304)

“Tenüm ney oldı hevâ toldı anda gâyetde
Nola sıfatını ben **bâm ü zîr** ayıdur isem”
(Gazel 1207, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 472)

2.6. Gulgule-Gulgul: Velvele, ağızdan ağıza topluca yayılan ses, gü-
rültü.

“Bir nağme di ey mutrib ü sun sâkî bir ayah
Ki **gulgul** işidelüm ü kulkul görelüm biz”
(Gazel 112, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 44)

“Ger halvet ârzû kıla gönülüm ‘aceb degül
Bu fasl içinde ki ola ‘âlemde **gulgule**”
(Gazel 147, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 58)

“Çemende bülbülün bah **gulgul**ına
Ki ne odlar saçar bir derdlü câna”
(Gazel 167, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 66)

“Müzeyyen gülşen ü dîvâne bülbül
Cihân toldı yine mestâne **gulgul**”
(Gazel 204, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 81)

“Gülşende dinle ne dir bülbül bülbül
İRte gice idicek **gulgul gulgul**”
(Tuyuğ 1358, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 525)

“Hûb ana diyem ki her dem içinde
Bülbülünün **gulgul**ını gözleye”
(Tuyuğ 1364, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 526)

2.7. Nevâ: Nağme, âhenk, ses.

“Habbezâ bülbül-i latîf-**nevâ**
Ki yahar gönlümi be-bâd-ı hevâ”
(Gazel 150, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 59)

“Ne hevâsın ne **nevâsın** gönülün çenginde sen
Bilmezem kandan gelürsin hâtif-i rabbânîsin”
(Gazel 256, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 101)

“Nühüfte lebleri dirler bize ki iy ‘uşşâk
İrişmege bu hicâza *nevâ* vü sâz gerek”

(Gazel 551, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 217)

“Sâkî câmı tolu sun u mutrib *nevâ* âğâz kıl
Yâr ile meclis yaraşmış ulu ‘id olmuş bu gün”

(Gazel 756, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 298)

“Binümle sâz itmedi ‘ışk *nevâsı* dahı
Niçe ki zîr inlerem yolına ya bem begüm”

(Gazel 775, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 304)

2.8. Perde: Nota, ses.

“Ben ki ‘uşşâkun *nevâsını* nühüfte kıluram
Bu sipâhân *perdesinde* ne revâdur çalalar”

(Gazel 23, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 11)

“Çal bu *nevâ perdesinde* nağme-i tanbûr
İrer isen bu hicaza sa’y ola meşkûr”

(Gazel 56, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 23)

“Var *perde* vü mekâm ile âvâza sôfiyâ
Âşuften ‘âşıkam ki her âvâza oynaram”

(Gazel 733, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 289)

“Uşşâk *perdesinde* *nevâlar* ki kıluram
Pest eylemek diler kamusını hicâz eyle”

(Gazel 991, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 385)

2.9. Âvaz-Âvâze: Ses, anasesler.

“Saçun gösderdeli gündüzde leyli
İşigünden kopar *âvâz* u vâveyl”

(Gazel 223, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 89)

“Var perde vü mekâm ile *âvâza* sôfiyâ
Âşuften ‘âşıkam ki her *âvâza* oynaram”

(Gazel 733, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 289)

“Cânım muhayyer oldu çü şeh nâza başladı
Sâkî ayağa çalıcı *âvâza* başladı”

(Gazel 790, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 309)

“Çün müşg saçun dûş-be-dûş irdi nigâra
 Âvâze-i ve'l-leyl be-gûş irdi nigârâ”
 (Gazel 1319, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 517)

2.10. Karar

“Kildum **karâr** zülfine ki kıl kılâm teni
 Edoâr içinde böyle kanı kavî ile ‘amel”
 (Gazel 8, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 4)

“Bî-**karâr** eyledi sabâ zülfin
 Koymadı bini bir **karâra** gözi”
 (Gazel 1118, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 434)

“Didüm sabâya zülfine di geçe ‘ârızın
 Kıldı kabûl ü kılmadı key bî-**karâr** imiş”
 (Gazel 1122, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 436)

2.11. Nefes

“Sun sun sen ayağı sâkî vü sen çengüne al ‘ûd
 Geyise kopa işbu **nefes** sâ‘at-i mev‘ûd”
 (Gazel 593, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 233)

“Gün batardan gün toğan yire degin
 ‘Işk eriniün bir **nefes** seyrândur”
 (Tuyuğ 1341, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 586)

“Hemîşe ‘âşık gönli biryân bolur
 Her **nefes** garîb gözi giryân bolur”
 (Tuyuğ 1351, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 524)

2.12. Demsâz: Dost, sırdaş; müzikte sazların aynı perdeden ses vermesi.

“Çün sözüme hem-demdür eger çengüme gire
 Nây ile dahı bu gice **dem-sâz** olisaram”
 (Gazel 303, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 120)

“Yahşı yaman ne gelürse sehl ola
 Dilberi yâr ile **dem-sâz** olsa hôş”
 (Tuyuğ 1373, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 528)

“Yolına cânın viren cânbâz imiş
 ‘Işk eri ma‘şûkına **dem-sâz** imiş”
 (Rubâî 1396, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 532)

2.13. Makam

“Aluram yüz safâ bir kara taşdan

Makâmunda çü kapundur hicâzum”

(Gazel 48, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 21)

“İşigüni kılam **makâm** gözümü zezem eyleyem

Tâ ki hicâzına irem salam özüm ‘ırâkına”

(Gazel 1046, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 406)

2.14. Semâ

“**Semâ**’ı çerhi neyledi cânuma

Gözümü eyledi dölâb her dem”

(Gazel 13, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 7)

“Hevâya uydu gönülüm yine bu ney **semâ**’ından

Neyimiş bu ki yandurdu gönüli istimâ’ından”

(Gazel 713, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 281)

2.15. Çalgı-Çalmak

“Ben ki ‘uşşâkun nevâsını nühiifte kıluram

Bu sipâhân perdesinde ne revâdur **çalalar**”

(Gazel 23, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 11)

“Bir oba olmaya ki anda **çalgu** yoh bu nefes

Cihanda süci içilmez kanı mahalle bugün”

(Gazel 609, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 240)

2.16. Âhenk

“Râst budur nâ-muhâlif söz didi

Hırlu **âhenk** itmedi ‘uşşâkına”

(Gazel 306, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 121)

“Teng-i şekeri la’l-i lebün tenge getürdi

Tâtîsini bu gönlümün **âhenge** getürdi”

(Gazel 33, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 15)

2.17. Mûsikî

“Leb-i la’lünden almışam nigârâ zevk-i tahkiki

İnildümden irişmişdür musanniflere **mûsikî**”

(Gazel 66, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 27)

“Tûtî ger bünyâd ide kavl u ‘amel
Mûna laklak **mûsikî** tasnif ider”
(Rubâî 1421, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 536)

2.18. Âgâz

“Sâkî câmı tolu sun u mutrib nevâ **âgâz** kıl
Yâr ile meclis yaraşmış ulu ‘îd olmuş bu gün”
(Gazel 756, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 298)

2.19. Beste

“Gönül şikeste vü cânum saçuna **besteyiken**
‘Acebleme sözümi ger şikeste **beste** durur”
(Gazel 784, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 308)

2.20. Gülbang

“Bu nefes ki maksûdlar buldı hâsıl
Çevregi yârânların **gülbang** imiş”
(Rubâî 1439, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 540)

2.21. Nakış-Nakş

“Gözlerüm bağlar saçundan her gice
Subha degin niçe bir **nakş** ber-âb”
(Gazel 494, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 195)

2.22. Nâle

“Ben ney gibi ger yanar isem sehl ola âna
Çün ‘ûd **kılur nâle** vü feryâd işiginde”
(Gazel 535, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 211)

2.23. Nevaht

“Sal oda ‘ûdı vü çengi **nevaht** kıl nevrûz
Cihan geçer çalınurken bu def ile ney içür”
(Gazel 879, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 342)

2.24. Nevbet

“Bir dem tebessüm it sanemâ tâ ki gül güle
Nevbet degürmeyem yine zâr ile bülbüle”
(Gazel 147, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 58)

2.25. Pest

“Uşşâk perdesinde nevâlar ki kıluram
Pest eylemek diler kamusını hicâz eyle”

(Gazel 991, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 385)

2.26. Seyir

“Her ki şeh nâzını canıyile eyleye kabûl
Kanda *seyr* ider ise âna hicâz ola gerek”

(Gazel 1169, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 455)

3. Çalgılar

Manzûmelerde yer alan müzikal unsurlardan birinin de çalgı isimleri olduğu tespit edilmiştir. Kadı Burhâneddin’in yaşadığı dönemde kullanılan sazlar hakkında fikir sahibi olmamıza imkân tanıyan şiirlerde ismi en çok geçen 13 saz ismi sırasıyla ney, çeng, ud, kânun, def, nefir, dâire, kopuz, mey, nakkâre, surnây, tabl ve tanbûrdur. Sazlar ile ilgili sayısal bilgiler şu şekildedir:

Ney-Nây	20	Kopuz	1
Çeng	20	Mey	1
Ud	14	Nakkâre	1
Kânun	8	Surnây	1
Def	6	Tabl	1
Nefir	4	Tanbûr	1
Dâire	1		

Dîvân’da çalgı isimlerinin zikredildiği beyitler aşağıda yer almaktadır:

3.1. Ney-Nây: Kamıştan yapılmış üflemeli saz.

“Yürek delük delük olıban nâleler kılur
Da’vîsi bu ki ya’ni benem şimdi *nây*-ı ‘ışk”

(Gazel 1, 9) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 1)

“Şehâ sor ne nefir ider ki bu dâirede *ney* için
İkilikden ura bir dem anun ‘ışkında nakkâre”

(Gazel 58, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 24)

“Cüz *ney* çü benüm sözüme bir sâz idimedi
Bu rûm ilini yaşum ile sâz idiserem”

(Gazel 254, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 101)

“Çün sözüme hem-demdür eger çengüme gire
Nây ile dahı bu gice dem-sâz olısaram”
 (Gazel 303, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 120)

“Ney gibidür uş vücudum yanaram bu **neyiçün**
 Düşerem odına ‘ûdam yana direm kopuzı”
 (Gazel 336, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 134)

“**Nây** oda yana sûzum elinden
 Gözlerim yaşıyle def terdür”
 (Gazel 377, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 151)

“Ben **ney** gibi ger yanar isem sehl ola âna
 Çün ‘ûd kılur nâle vü feryâd işiginde”
 (Gazel 535, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 211)

“Yine vaktimizi hûş kıl mutrib **ney** ü defden
 Gine sungıl bize sâkî tolı ayahları kefdem”
 (Gazel 612, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 241)

“Hevâya uydu gönülüm yine bu **ney** semâ’ından
 Neyimiş bu ki yandurdu gönüli istimâ’ından”
 (Gazel 713, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 281)

“**Nây** ki aslı sâz ola sâzını **nây**a benzedem
 Kirpügiyile kaşını oh ile yaya benzedem”
 (Gazel 740, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 291)

“Al çengüni çengüne vü kânûnını bekle
 Ger diler isen ‘ûd gibi oda yana **nây**”
 (Gazel 810, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 317)

“Sal oda ‘ûdı vü çengi nevaht kıl nevrûz
 Cihan geçer çalınurken bu def ile **ney** içür”
 (Gazel 879, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 342)

“Sorunuz **nây**a ki yanar yâr odına neyiçün
 Ben dahı hem yanaram anun odına neyiçün”
 (Gazel 961, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 372)

“**Ney** gibi yandım u tağıtmadı hiç bini hevâ
 Kuşanuram yine yüz yirde kadına neyiçün”
 (Gazel 961, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 373)

“Ur çengüni çengüne tâ bin defter idem ‘ışk ile
Ney gibi oduna yanam dünyada bu kânûn için”
(Gazel 974, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 378)

“Defi elüne sen ü ağızuna neyün sen al
Ki zühre çengini diler ki ala çenge begüm”
(Gazel 999, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 388)

“Al çengüni çengüne vü kânûnunu bekle
Ger diler isen ‘ûd gibi oda yana nây”
(Gazel 1132, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 439)

“Neyi salmış cemâlinde neyün kulağına mutrib
Ki yanıp odına bu dem hevâsında nefir olmuş”
(Gazel 1135, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 440)

“Tenüm ney oldı hevâ toldı anda gâyetde
Nola sıfatını ben bâm ü zîr ayıdur isem”
(Gazel 1207, 7) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 472)

“Bilimez bini ki dilber neyile yaha oda
Ney ü defden meded ister ney ile yaha oda”
(Gazel 1212, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 473)

3.2. Çeng: Üzerine deri gerilmiş 24 telli bir saz, harp veya arp.

“Cânımı saçı kılı yahar ‘ûd gibi çün
Kânûnı budur her neyi ki çenge getürdi”
(Gazel 33, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 15)

“Çeng-i nevâyı koma ki yumşana gönli
Tağları inletmedi mi nağme-i Dâvud”
(Gazel 54, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 23)

“Ne hevâsın ne nevâsın gönülün çenginde sen
Bilmezem kandan gelürsin hâtif-i rabbânîsin”
(Gazel 256, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 101)

“Tenümüz çengine bir ‘ûd idelüm
Hevâda yinile kânûn için biz”
(Gazel 198, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 79)

“Yârun hayâli gözüme gelmişdi nâgehân
Efgâna çeng ü def yine gavgâya başladı”
(Gazel 235, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 93)

- “Çün sözüme hem-demdür eger **çengüme** gire
Nây ile dahı bu gice dem-sâz olisaram”
(Gazel 303, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 120)
- “Zülfinden anun kem kılı bu **çengüme** gelmez
Ben neyleyeyüm çün buyimiş dünyâda kânun”
(Gazel 345, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 138)
- “**Çeng** birahtı **çengine** ‘ûd birahtı odına
Bâd-ı hevâyile gelün bir yini sâza gidelüm”
(Gazel 363, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 145)
- “Nevrûz sâz idüp çü negam diyesin bize
Çengini Zühre çalmaz olursa ne gam didüm”
(Gazel 443, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 176)
- “Subh-demdür al ele **çengi** begüm
Giderelüm arada cengi begüm”
(Gazel 480, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 189)
- “Al **çengüni** çengî elüne başla nevâyâ
Sohbetde ki sen çalmayasın **çengi** ne vâye”
(Gazel 503, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 199)
- “Çün saldı **çengine** cânı ‘ışkı odı micmerine
Ben dahı ‘ûd tek yanmağı ‘âlemde kânûn ideyim”
(Gazel 583, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 230)
- “Sun sun sen ayağı sâkî vü sen **çengüne** al ‘ûd
Geyise kopa işbu nefes sâ‘at-i mev‘ûd”
(Gazel 593, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 233)
- “Bî-berg ü nevâyuz hele **çengi** kılıban sâz
Geh zîre el urasın u geh bâma gerekdür”
(Gazel 737, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 290)
- “Al **çengüni** **çengüne** vü kânûnını bekle
Ger diler isen ‘ûd gibi oda yana nây”
(Gazel 810, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 317)
- “Sal oda ‘ûdı vü **çengi** nevaht kıl nevrüz
Cihan geçer çalınurken bu def ile ney içür”
(Gazel 879, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 342)

“Ur **çengüni çengüne** tâ bin defter idem ‘ışk ile
Ney gibi oduna yanam dünyada bu kânûn için”
(Gazel 974, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 378)

“Mutrib eline alıban **çengi çü** sâz eyledi
Niçe ki bî-nevâyise ‘azm-i hicâz eyledi”
(Gazel 989, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 384)

“Defî elüne sen ü ağzuna neyün sen al
Ki zühre **çengini** diler ki ala **çenge** begüm”
(Gazel 999, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 388)

“Al **çengüni çengüne** vü kânûnunu bekle
Ger diler isen ‘ûd gibi oda yana nây”
(Gazel 1132, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 439)

3.3. Ud: Klavyesi tanbura göre daha kısa düzenlenmiş telli saz.

“Niğâra ‘**ûd** saçun kıldı yinile kânûn
K’anun hayâliyile dil hemîşe micmer ola”
(Gazel 4, 14) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 3)

“Sâkî tolu sun niçe niçe zühd ile perhiz
Mutrib yine düz nağme-i ‘**ûd**-ı tarab-engiz”
(Gazel 6, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 4)

“Cânımı saçı kılı yahar ‘**ûd** gibi çün
Kânûnu budur her neyi ki çenge getürdi”
(Gazel 33, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 15)

“Tenümüz çengine bir ‘**ûd** idelüm
Hevâda yinile kânûn için biz”
(Gazel 198, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 79)

“Ney gibidür uş vücudum yanaram bu neyiçün
Düşerem odına ‘**ûdam** yana direm kopuzı”
(Gazel 336, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 134)

“Lebüni görelî demden bu gözlerüm ahudur hûn
Oduna ‘**ûd** olmağı bana hak eyledi kânûn”
(Gazel 361, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 144)

“Çeng birahtı çengine ‘**ûd** birahtı odına
Bâd-ı hevâyile gelün bir yini sâza gidelüm”
(Gazel 363, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 145)

“Ben ney gibi ger yanar isem sehl ola âna
Çün ‘ûd kılur nâle vü feryâd işiginde”
(Gazel 535, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 211)

“Çün saldı çengine cânı ‘ışkı odı micmerine
Ben dahı ‘ûd tek yanmağı ‘âlemde kânûn ideyim”
(Gazel 583, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 230)

“Sun sun sen ayağı sâkî vü sen çengüne al ‘ûd
Geyise kopa işbu nefes sâ‘at-i mev‘ûd”
(Gazel 593, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 233)

“Al çengüni çengüne vü kânûnunu bekle
Ger diler isen ‘ûd gibi oda yana nây”
(Gazel 810, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 317)

“Sal oda ‘ûdı vü çengi nevaht kıl nevrûz
Cihan geçer çalınurken bu def ile ney içür”
(Gazel 879, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 342)

“Bî-nevâyam râstî vü müberka‘ severem
‘ûd olıban yanayım şehnâza mı”
(Gazel 1003, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 389)

“Al çengüni çengüne vü kânûnunu bekle
Ger diler isen ‘ûd gibi oda yana nây”
(Gazel 1132, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 439)

3.4. Kânun: 24 perdeli yatağan saz.

“Nigâra ‘ûdı saçun kıldı yinile kânûn
K’anun hayâliyile dil hemîşe micmer ola”
(Gazel 4, 14) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 3)

“Cânımı saçı kılı yahar ‘ûd gibi çün
Kânûnı budur her neyi ki çenge getürdi”
(Gazel 33, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 15)

“Tenümüz çengine bir ‘ûd idelüm
Hevâda yinile kânûn için biz”
(Gazel 198, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 79)

“Zülfinden anun kem kılı bu çengüme gelmez
Ben neyleyeyüm çün buyimiş dünyâda kânun”
(Gazel 345, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 138)

"Lebüni görelî demden bu gözleriim ahıdur hûn
Oduna 'ûd olmağı bana hak eyledi **kânûn**"

(Gazel 361, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 144)

"Çün saldı çengine cânı 'ışkı odı micmerine
Ben dahı 'ûd tek yanmağı 'âlemde **kânûn** ideyim"

(Gazel 583, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 230)

"Al çengüni çengüne vü **kânûn**ı bekle
Ger diler isen 'ûd gibi oda yana nây"

(Gazel 810, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 317)

"Ur çengüni çengüne tâ bin defter idem 'ışk ile
Ney gibi oduna yanam dünyada bu **kânûn** için"

(Gazel 974, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 378)

3.5. Def: Zilli küçük ritim sazı.

"Yârun hayâli gözüme gelmişdi nâgehân
Efgâna çeng ü **def** yine gavgâya başladı"

(Gazel 235, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 93)

"Nây oda yana sûzum elinden
Gözlerim yaşıyle **def** terdür"

(Gazel 377, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 151)

"Yine vaktimizi hûş kıl mutrib ney ü **def**den
Gine sungıl bize sâkî tolı ayahları kefden"

(Gazel 612, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 241)

"Sal oda 'ûdı vü çengi nevaht kıl nevrûz
Cihan geçer çalınurken bu **def** ile ney içür"

(Gazel 879, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 342)

"**Def**i elüne sen ü ağzuna neyün sen al
Ki zühre çengini diler ki ala çenge begüm"

(Gazel 999, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 388)

"Bilimez bini ki dilber neyile yaha oda
Ney ü **def**den meded ister ney ile yaha oda"

(Gazel 1212, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 473)

3.6. Nefîr: Boru şeklinde nefesli müzik aleti.

"Şehâ sor ne **nefîr** ider ki bu dâ'irde ney için
İkilikden ura bir dem anun 'ışkında nakkâre"

(Gazel 58, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 24)

“Saçın büriyeli yüzünü bildüm anı **nefir**

Ki yahın olsa kıyâmet garîb olur islâm”

(Gazel 230, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 92)

“Bana muhâlif durur kaşları vü kaddi râst

Gitdi ‘ırak iline bu ikisinden **nefir**”

(Gazel 927, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 360)

“Neyi salmış cemâlinde neyün kulağına mutrib

Ki yanıp odına bu dem hevâsında **nefir** olmuş”

(Gazel 1135, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 440)

3.7. Dâire: Zilli bendir.

“Şehâ sor ne nefir ider ki bu **dâirede** ney için

İkilikden ura bir dem anun ‘ışkında nakkâre”

(Gazel 58, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 24)

3.8. Kopuz: Türkler’e mahsus telli bir saz.

“Ney gibidür uş vücudum yanaram bu neyiçün

Düşerem odına ‘ûdam yana direm **kopuzı**”

(Gazel 336, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 134)

3.9. Mey

Kamış, kıskaç ve gövde olmak üzere üç parçadan oluşan mey, Anadolu’da genellikle Erzurum, Kars, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Muş, Artvin gibi bölgelerde sıkça kullanılan nefesli bir çalgıdır.

“Ağlasam inilesem yansam tapunda iy nigâr

Mutrib ü **mey** şâhid ü şem’ ile mecma’ görseler”

(Gazel 7, 4) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 4)

3.10. Nakkâre

Daha çok mehter gibi askeri ordu müzik gruplarında kullanılan üzerine deri geçirilmiş iki küçük kâseden oluşan ve zahme denilen çubuklarla çalınan bir ritim aleti.

“Şehâ sor ne nefir ider ki bu dâ’irde ney için

İkilikden ura bir dem anun ‘ışkında **nakkâre**”

(Gazel 58, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 24)

3.11. Surnây: Ser-nây, sür-nây, zurna.

“Biz fenâyıçün gerek tabl-ı beşâret çalaouuz

Dahı sûri çalmadın zîrâ ki **sûrnâ** urmuşuz”

(Gazel 357, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 143)

3.12. Tabl: Davul.

“Biz fenâyîçün gerek **tabl**-ı beşâret çalavuz
Dahî sûri çalmadın zîrâ ki sûrnâ urmuşuz”

(Gazel 357, 5) (*Kadı Burhâneddin Dîvânı*, s. 143)

3.13. Tanbûr

Tanburun, günümüzdeki şeklini almadan yani 15. yüzyıldan önce uzun saplı, çeşitli şekillerde gövdeli çalgıların genel adı olarak kullanıldığı kaynaklarda belirtilmektedir.³⁴ Türk mûsikîsinde yüzyıllardır kullanılan ancak 18. yüzyılda önemli biçim değişiklikleri geçirdiği ifade edilen tanbur, sapındaki perde bağları dolayısıyla müzik uzmanları tarafından Türk mûsikîsi perde sistemini gözle görülür hale getiren ana çalgı olarak kabul edilmektedir.³⁵

“Çal bu nevâ perdesinde nağme-i **tanbûr**
İrer isen bu hicaza sa’y ola meşkûr”

(Gazel 56, 1) (*Kadı Burhâneddin Dîvânı*, s. 23)

4. Mûsikîşinaslar

Kadı Burhâneddin, *Dîvân*'ında o dönemdeki musikişinaslarla ilgili 4 isme yer vermiştir. Bu isimler ve sayısal bilgileri şu şekildedir:

Mutrib	10
Zühre	4
Çengî	4
Nevâsâz	1

Dîvân'da mûsikîşinas isimlerinin geçtiği beyitler aşağıda yer almaktadır:

4.1. Mutrib: Hânende veya sâzende.

“Sâkî tolu sun niçe niçe zühd ile perhiz
Mutrib yine düz nağme-i ‘ûd-ı tarab-engiz”

(Gazel 6, 1) (*Kadı Burhâneddin Dîvânı*, s. 4)

“Ağlasam inilesem yansam tapunda iy nigâr
Mutrib ü mey şâhid ü şem' ile mecma' görseler”

(Gazel 7, 4) (*Kadı Burhâneddin Dîvânı*, s. 4)

³⁴ Ayhan Sarı, *Geleneksel Türk Sanat Müziği Çalgıları*, Çanakkale 1985, s. 58.

³⁵ Fikret Karakaya, “Tambur”, *DİA*, İstanbul 2010, XXXIX, 553-556.

“Bir nağme di ey **mutrib** ü sun sâkî bir ayah
Ki gulgul işidelüm ü kulkul görelüm biz”

(Gazel 112, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 44)

“Nevâ düz **mutrib** ü sâkî ayah sun
Çü yanaram binümle siz yanunuz”

(Gazel 170, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 67)

“**Mutrib**liği ger göge irürem ne ‘acebdür
Çün zülfi girihleri urur çerh ü zemîni”

(Gazel 262, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 104)

“Yine vaktimizi hış kıl **mutrib** ney ü defden
Gine sungıl bize sâkî tolu ayahları kefden”

(Gazel 612, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 241)

“Sâkî câmu tolu sun u **mutrib** nevâ âğâz kıl
Yâr ile meclis yaraşmış ulu ‘îd olmuş bu gün”

(Gazel 756, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 298)

“Gözi yine başladı benüm gönülüme cenk
Mutrib yine harbî çala başlagıl ahar cenk”

(Gazel 781, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 306)

“**Mutrib** eline alıban çengi çü sâz eyledi
Niçe ki bî-nevâyise ‘azm-i hicâz eyledi”

(Gazel 989, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 384)

“Neyi salmış cemâlinde neyün kulağına **mutrib**
Ki yanıp odına bu dem hevâsında nefîr olmuş”

(Gazel 1135, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 440)

4.2. Zühre³⁶

“Bu **zühre** yinile sâz ider ohşar
Muhayyerlere şeh-nâz ider ohşar”

(Gazel 373, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 149)

“Eyâ melik ki sanadur bu dem melek bende
Tapunda **zühre**-i çengî felek gulâm gerek”

(Gazel 294, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 310)

³⁶ Dîvân şiirinde mûsikî terimleriyle birlikte anılan Zühre, gökte elinde çalgısı ile şarkı söyleyip saz çalan bir sâzende olarak tasvir edilmektedir. (Sedat Kardeş, “Dîvan Şiirinde Sihir ve Büyünün Kaynağı: Hârût ve Mârût”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sy. 50, Erzurum 2013, s. 45).

“Nevrûz sâz idüp çü negam diyesin bize
Çengini **Zühre** çalmaz olursa ne gam didüm”
(Gazel 443, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 176)

“Defi elüne sen ü ağzuna neyün sen al
Ki **zühre** çengini diler ki ala çenge begüm”
(Gazel 999, 5) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 388)

4.3. Çengî: Çeng sazını çalan, icra eden.

“Bu râst kaddüni **çengî** görürse dutma ‘aceb
Eger muhâlif idüp sâzını muhayyer ola”
(Gazel 4, 13) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 3)

“Al çengüni **çengî** elüne başla nevaya
Sohbetde ki sen çalmayasın çengi ne vâye”
(Gazel 503, 1) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 199)

“Eyâ melik ki sanadur bu dem melek bende
Tapunda zühre-i **çengî** felek gulâm gerek”
(Gazel 794, 2) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 310)

“Pes imdi **çengî** nevâ düz ü söz ile sâz id
Ki biz tolu çekelüm ‘ışkuna senün bir câm”
(Gazel 1092, 6) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 424)

4.4. Nevâsâz: Nağme düzücü, hânende, mutrib.

“Nevâ-sûzam muhayyer uş müberka gizledi yüzün
Nühüfte niçe sahlaya gönülde ‘ışkı ‘uşşâkı”
(Gazel 211, 3) (Kadı Burhâneddin Dîvânı, s. 84)

Türk Müziği’nde Kadı Burhâneddin’in Bestelenmiş Eserleri

ESER ADI	BESTEKÂR	MAKAM	USÛL	FORM
Beni seven hûblar içinde ah bir şâh imiş	Ayşe Başak Harmancı	Sûznâk	Raks Aksağı	Nefes
Can çün yüzünü gördü yıldızı neyelerem ben	Ruhi Ayangil	Vecd-i Dil	Lenk Fahte	Beste
Gözlerindir hüsn içinde ey nigârın alalar	Ruhi Ayangil	Vecd-i Dil	Çenber	Beste
Nevrûz olalı cihânı görsen	Ruhi Ayangil	Vecd-i Dil	Aksak Semâî	Aksak Semâî
Severim seni velakin dil ü candan severim	Ahmet Hakkı Turabi	Hüzzam	Düyek	Şarkı
Her zamanın bir nigâr ve şâhı var	Ahmet Hakkı Turabi	Hüseyni	Devrihindi	İlahi

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Müzikal unsurlar açısından incelenen *Dîvân'* da:

- Müzikal unsurların yer aldığı şiirlerin **109** gazel beyti, **5'i** tuyuğ ve **3'ü** rubâî nazım türündedir.
- **20'si makam**, **13'ü çalgı**, **4'ü mûsikîşinas** ismi ve **26'sı müzik terimi** olmak üzere toplamda tespit edilen unsur sayısı **63** adettir.
- En çok kullanılan makam ismi **Muhayyer**, çalgı ismi **ney**, mûsikîşinas ismi **mutrib**, müzik terimi ise **sazdır**.
- Birkaç istisna dışında beyitlerde genellikle **birden fazla makam ismi bir arada** kullanılmıştır.
- **Müzik terimlerinin** geçtiği beyitlerde **makam, çalgı, mûsikîşinas** ismi ya da yine bir **terim** bulunmaktadır.
- Şiirlerde **çalgı isimleri** genellikle **başka bir çalgıyla** bir arada kullanılmakla birlikte mûsikîşinas ismi ya da müzik terimlerinin de bulunduğu beyitler vardır.
- Özellikle **çeng ve ney** çalgılarının aynı beyitlerde yer aldığı görülmüştür.
- **Mûsikîşinas isimlerinin nitelik açısından az olması** dikkat çekmektedir.
- **Uşşak** makamı isminin geçtiği beyitlerde genellikle **dünyevî veya ilâhî aşk** temasının işlendiği görülmektedir.
- Şair, **hüzün** duygusunu aktardığı beyitlerde **hicaz** makamı ismini kullanmıştır.
- Bugün Âzerî Türkçesi'nde **mugam** şeklinde kullanılan ifade yerine Kadı'nın, şiirlerinde **makam** kavramına yer verdiği görülmektedir.
- Kadı Burhâneddin'in manzumeleri, Türk Müziği'nde sadece 4 bestede kullanılmıştır. Dolayısıyla Türk Müziği'nde güfte olarak pek fazla iltifat edilmemiştir.

Kadı Burhâneddin Ahmed'in, şiirlerinde konu bütünlüğünü sağlayan sözcükler arasında çok sayıda makam, çalgı, mûsikîşinas ismi ve müzik terimlerine yer vermesi onun siyasî hayatı dışında müzik ilmiyle ilgilenmiş olabileceğini göstermektedir. Şairin, bu ilgisini şiirlerine yansıtması bize o dönemin müziği hakkında ipuçları vermektedir. Kadı'nın müzikle olan ilgisinin herhangi bir formda eser bestelemek veya icrada bulunmak seviyesinde olup olmadığı konusunda kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Bu çalışma, Mehmet Arslan (İstanbul 1992) tarafından *Dîvân* üzerinde aynı konuda yapılan araştırma sonuçlarını, *Dîvân'*daki müzikal unsurların

yer aldığı beyitlerin sayısal verileri açısından aşmıştır. Öyle ki kendisi araştırmasında beyit sayısının 90 olduğunu belirtmiştir.

Mûsikî terimlerinin dîvân şairleri için adeta ham madde olduğu, onları sanatlarıyla işlemek suretiyle güfte olmak üzere bestekârlara miras bıraktıkları görülmektedir. Sonuç olarak, Mûsikî ve Edebiyatın birbirinden beslenen iki ilim ve sanat dalı oldukları bir kez daha anlaşılmıştır.

Türk Müziği bestekârlarının Kadı'nın şiirlerine iltifat etmemelerinin sebepleri; Kadı'nın çok fazla tanınmaması, Kadı'nın dilinin Azerbaycan-Anadolu Türkçesi arası olması, Yunus Emre'nin şiirlerinin gölgesinde kalması, şiirlerindeki duygu ifadesi eksiklikleri olarak sayılabilir.

KAYNAKÇA

- Alpaslan, Ali. *Kadı Burhâneddin Dîvânı'ndan Seçmeler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları: 1000 Temel Eser Dizisi: 73, 1977.
- Asgar, Ahmet. *XII-XV.Asırlarda Azerbayca'nın Manevi Medeniyeti (Tarihi Etnografik Araştırma)*, Bakü: Elm Neşriyyatı, 2012.
- Ayverdi, İlhan. "Hava", *Büyük Misalli Türkçe Sözlük*. c. 2, İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2005.
- Dalbudak, Duygu. *Kadı Burhâneddin ile Şeyhî'nin Gazellerinin Din ve Tasavvuf Açısından Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne 2008.
- Dinç, Emine Nurefşan. *Kadı Burhâneddin'in Tercîhu't-Tavzih İsimli Eserinin Tahkîki ve Değerlendirmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul 2008.
- Ergin, Muharrem. *Kadı Burhâneddin Dîvânı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, no: 2244, 1980.
- Esterâbâdî, Aziz b. Erdeşir. *Bezm ü Rezm*. Çev. Mürsel Öztürk, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2014.
- İsen, Mustafa. *Ötelerden Bir Ses*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1997.
- Kabaklı, Ahmet. *Türk Edebiyatı*. c. II, İstanbul: Türkiye Yayınları, 1966.
- Kadı Burhâneddin Dîvânı I*, İstanbul: Türk Dil Kurumu, 1944.
- Karakaya, Fikret. "Tambur", *DİA*, İstanbul 2010, C. XXXIX, s. 553-556.
- Kardaş, Sedat. "Dîvan Şiirinde Sihir ve Büyünün Kaynağı: Hârût ve Mârût", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. sy. 50, Erzurum 2013, ss. 29-46.
- Kolukıncık, Kubilay. *Abdülkâdir Merâğî ve Şerhu'l-Edvâr'ı*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 420, Araştırma İnceleme: 94, 2012.
- Köprülü, Mehmet Fuat. *Yeni Osmanlı Tarih Edebiyatı*. İstanbul: Tefeyyüz Kitabevi, 1923.
- Mehmet Öncel ve Fazlı Arslan, "11-14. Yüzyıllar Arasındaki Mûsikî", *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*. Edt. Ahmet Hakkı Turabi, Ankara: Grafiker Yayınları, 2017.
- Mengi, Mine. *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2002.

- Özaydın, Abdülkerim. "Kadı Burhâneddin", *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, 74-75.
- Özcan, Nuri. "Safiyüddin el-Urmevî", *DİA*, İstanbul 2008, XXXV, 479-480.
- *Türk Müsikîsi Tarihi*. Yayınlanmamış Ders Notları, İstanbul 2015.
- Özçimi, M. Sadreddin. *Hızır b. Abdullah ve Kitâbü'l-Edvâr*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul 1989.
- Sarı, Ayhan. *Geleneksel Türk Sanat Müziği Çalgıları*. Çanakkale 1985.
- Şâkirzâde, Nergiz. *Azerbaycan ve Türkiye'nin Müzik Kültürleri*. Çev. Tura Aliyeva, Bakü-İzmir 1995.
- Tarlan, Ali Nihat. "Kadı Burhâneddin'de Tasavvuf IV", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*. İstanbul 1966, XI, 19-24.
- Tören, Hatice. "Kadı Burhâneddin" Edebî ve Tasavvufî Şahsiyeti, *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, 75-76.
- Yıldız, Zeynep. "14. Yüzyılda Mûsikî Tasavvuru: Hasan Kâşânî'nin Kenzü't-Tuhaf Adlı Eseri", *İnsan ve Toplum Dergisi*. c. 1, sy. 2, Aralık 2011, ss. 87-109.
- Yücel, Yaşar. *Kadı Burhâneddin Ahmed ve Deoleti*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1983.

EKLER

Kadı Burhâneddin Güftelerine Yapılmış Bazı Bestelerin Notaları

HÜZZAM ŞARKI

"Severim Seni"

Güfte: Kadı Burhâneddin*

Beste: Ahmet Hakkı Turabi**

(6.Kasım.2019/Lefkoşa)

Düyek (♩=114)

Se ve rim se ni ve lâ kin di lü can dan
 se ve rim se ve rim Dert li yim der
 Her se her at
 dim i çin el bet te der mân se ve rim (Saz)
 la nı ban gül şe ne sey rân se ve rim
 se ve rim (Saz) O la ki yi ti re zül fün
 se ve rim
 ko ku sun bâ dı sa bâ
 ko ku sun bâ dı sa bâ

Severim seni velâkin dil ü cândan severim
 Dertliyim derdim için elbette dermân severim
 Ola ki yitire zülfün kokusun bâd-ı sabâ
 Her seher atlanıban gülşene seyrân severim
 Gözünü esrik ve leblerini meygün görelî
 Dâima öz özümü esrik ve hayrân severim
 Sen beni kul dahi kapında revâ görmez isen
 Ben gönül tahtına tapunuzu sultân severim
 Od'unu şöyle severim ki ol oda yanmak için
 Dünyânın kamûsunu cümle neyistân severim

Severem sini velikin zî-dil ü cân severem
 Dertlüyem derdüm için elbette dermân severem
 Ola ki yitüre zülfün kohusun bâd-ı sabâ
 Her seher atlanıban gülşene seyrân severem
 Gözünü esruk ü leblerüni mey-gün görelî
 Dâyimâ öz özümü esruk ü hayrân severem
 Sen beni kul dahi kapında revâ görmez isen
 Ben gönül tahtına tapunuzu sultân severim
 Odunu şöyle severim k'ol oda yanmağ için
 Dünyânun kamusını cümle neyistân severem

(Kadı Burhâneddin, *Divân* (Haz. Muharrem Ergin), İstanbul 1980, s. 331)

*(Burhâneddin Ahmed, 1345-1398 (Kayseri-Sivas) yılları arasında yaşamış devlet adamı.)

** (Marmara Ün. İlahiyat Fakültesi, Türk Din Musikisi Anabilim Dalı, Prof. Dr.)

AZİZ DOSTUM PROF. DR. SİRÂCEDDİN HACI BEYEFENDİ'YE ÂCİZÂNE HEDİYEMDİR.

HÜSEYNÎ İLÂHÎ

"Her Zamanın Bir Nigâr ve Şâhı Var"

Düyek (♩=114)

Güfte: Kadı Burhâneddin*
Beste: Ahmet Hakkı Turabi**
6.Kasım.2019/Lefkoşa

Her za mâ nın bir ni gâr ve şâ hı var (S a z...
...) Her za mâ nın bir ni gâr ve şâ hı var (S a z...
...) Her gü nün gü neş ge ce nin mâ hı var (S a z...
...) Her gü nün gü neş ge ce nin mâ hı var (S a z...
...) O du na dü şe ne kal ma dı ka râr (S a z...
...) O du na dü şe ne kal ma dı ka râr (S a z...
...) Yo la ı kan ki Ői nin Al la hı var (S a z...
...) Yo la ı kan ki Ői nin Al la hı var

Her zamânın bir nigâr ve Şâhı var Zâr ve zerd olan nizâr olsa ola
Her günün güneş gecenin mâhı var Çünki bu yolda onun bir âhı var
Od'una düşene kalmadı karâr Kim ki hemdemdir cefâ ve cevri ile
Yola çıkan kiŐinin Allâh'ı var Lâcerem hecr ile bir hemrâhı var

Köhne-pûŐ oldu bu dem yolunda cân

Hâliyâ ney ise Őey'en-lillâhı var

(Kadı Burhâneddin, *Divân* (Haz. Muharrem Ergin), İstanbul 1980, s. 535)

SÛZNÂK NEFES

"Beni Seven Hûblar İçinde"

Raks Aksağı

(♩=220)

Güfte: Kadı Burhâneddin*

Beste: Ayşe Başak Harmancı**

(S a z ...

...) Be ni se ven hub lar i çin de ah

bir şâh i miş Sa na sın yıl dız i çin de ah

bir mâh i miş Ben de ni ze sal mı şam ca nı mı ah

bir câ nı mı Ka mu i şî ba şa ran Al lah i miş ol

Al lah i miş Câ nım Al la ha kur ban i miş

Ah me di Mah mu da fe dâ i miş (S a z ...

...)

Yo lu na câ nın ve ren bâz i miş ah can bâz i miş

Aşk e ri mâ şu ka dem sâz i miş ah dem sâz i miş

Giz le yim der i di râ zı nı â şık râ zı nı

Göz ya şı yüz sa rı sı ah i miş ah gam mâz i miş

Câ nım Al la ha kur ban i miş

Ah me di Mah mu da fe dâ i miş

Beni seven hûblar içinde bir şâh imiş
 Sanasın yıldız içinde mâh imiş
 Ben denize salmışam bir cânımı
 Kamu işi başaran Allâh imiş

Yoluna cânın veren cân-bâz imiş
 Aşk eri ma'şûkuna dem-sâz imiş
 Gizleyim der idi âşık râzını
 Göz yaşı, yüz sarısı gammâz imiş

(Kadı Burhâneddin, *Dîvân* (Haz. Muharrem Ergin), İstanbul 1980, s. 526, 532)

**(Burhâneddin Ahmed, 1345-1398 (Kayseri-Sivas) yılları arasında yaşamış devlet adamı.)*

***(Marmara Ün. İlahiyat Fak., Türk Din Musikisi Anabilim Dalı, Doç. Dr.)*

VECD-i DİL LENK FAHTE BESTE

(Üstâd Dr. Alâeddîn Yavaşca'ya ithâf olunmuştur)

(Bolahenk nisfiye düzeninde yazılmıştır)

Râhî AYANGİL , 1987

Usûlü : Lenk Fahte (♩=66)

Şiir : Kadı BURHANEDDİN (1345 - 1398)

1 Ah! Cân çün yü zü

2 nü gör dü

3 yıl du zı ney

4 le rem ben

5 Ah! Dil çün sa çı

6 nı gör dü

7 gün dü zü ney

8 le rem ben

2

(vecd-i dil lenk fahte beste)

(terennüm)

Cân ben de ol du câ nım
Cân ben de ol du câ nım

dil sen de bul du câ nın
dil sen de bul du câ nın

gün dü zü ney
bu gö zü ney

le rem ben (karar)
le rem ben

(miyânhâne)

Ah! Hüs nün ne vec

he sı ğar

göz se ni gör

me yi cek

VECD-İ DİL AĞIR ÇEMBER BESTE

(Üstâd Kânî Karacâ'ya ithâf olunmuştur)

(Bolahenk nısfıye düzeninde yazılmıştır)

Rûhî AYANGİL , 1987

Usûlü: Ağır Çember (♩=66)

Şiir: Kadı BURHANEDDİN (1345-1398)

1

Ah Ah Ah

Göz le rün Ni ce bir Bu si pâ

dür sih hân

2

hüs ri per hüs ri per

3

ni le de çin câ sin de nu de

4

ey âh âh ey ni gâ ak lu gö nc re vâ rın nül dur

5

a a ça a a la la la

6

lar lar lar Ah e fen dim öm rüm a Ah e fen dim öm rüm a Ah e fen dim öm rüm a

2

(vecd -i dil ağır çember beste)

man a man ey ni gâ rın
 man a man ak lu gö nül
 man a man ne re vâ dur

a a la
 ça ça la
 ça ça la

lar âh e fen dim a man (karar)
 lar âh e fen dim a man
 lar âh e fen dim a man

(Miyânhâne)

Ah Ben ki uş şâ

kın kın

ne vâ sı

3

(vecd-i dil ağır çember beste)

13
nevâ sî mî nî nü hüf te

14
kî kî lu

15
ram Ah e fen dim öm rüm a

16
man a man yâr nü hüf te

17
kî kî lu

18
ram âh e fen dim a man
(D.C.)
(En başa ve karara)

Gözleründür hüsn içinde ey nigârın alalar
Nice bir sihrile cân u akl u gönül alalar
Ben ki uşşâkun nevâsını nü hüfte kıluram
Bu sipâhân perdesinde ne revâdur çalalar

Kadı Burhâneddîn (1345- 1398)

VECD-İ DİL AĞIR SEMAÎ

(Üstâd Bekir Sıdkı Sezgin'e ithâf olunmuştur)

(Bolahenk nisfiye düzeninde yazılmıştır)

Rûhî AYANGİL'1988

Usûlü : Aksak semâî (♩= 108)

Şiir : Kadı BURHANEDDİN (1345 - 1398)

1
Nev rûz o la lı ci hâ nı gör

3
sen ci hâ nı gör sen Bu kevn i le

5
bu me kâ nı gör sen Bu kevn i le

7
bu me kâ nı gör sen a man gör sen

9
ten ten ten ten te ne düş tü cüm le ten

11
ten ten ten ten te ne düş tü cüm le ten

13
Sığ maz ka nı ma bu câ nı gör

15
sen bu câ nı gör sen a man gör sen (karar)

2
(vecd-i dil ağır semâ)

(miyânhâne)

Nevrûz olalı cihânı görsen
Bu kevn ile bu mekânı görsen

Ten ten ten tene düştü cümle ten
Sıgmaz kanıma bu cânı görsen

Sultan didiler gönüle tende
Sultanlara ulu hânı görsen

KadıBurhaneddîn (1345 -1398)

3

(vecd-i dil lenk fahte beste)

The image shows a musical score for a piece titled 'vecd-i dil lenk fahte beste'. The score is written in a single system with four staves, each containing a line of music and its corresponding lyrics. The lyrics are: 'Ah! Hüs nü nü gör', 'mez i se', 'bu gö zü ney', and 'le rem ben'. The music is in a 2/4 time signature and features a melodic line with various ornaments and a bass line. The score is numbered 17, 18, 19, and 20 for each line of music.

Cân çün yüzünü gördü yıldızı neylerem ben
Dil çün saçını gördü gündüzü neylerem ben
Hüsnün ne veche sıgar göz seni görmeyicek
Hüsnünü görmez ise bu gözü neylerem ben

Kadı Burhâneddîn (1345 - 1398)

Terennüm :

"Can bende oldu cânım , dil sende buldu cânım
gündüzü neylerem ben / bu gözü neylerem ben"